

Agencija lokalne demokracije Sisak

ANALIZA PROVEDBE EUROPSKOG STUPA SOCIJALNIH PRAVA U SISAČKO-MOSLAVAČKOJ ŽUPANIJI

rujan 2023.

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.
Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Sadržaj

Uvod	4
1. Europski stup socijalnih prava.....	8
2. Poglavlje I. Europskog stupa socijalnih prava: Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada	10
2.1. Načelo 1: Obrazovanje, ospozobljavanje i cjeloživotno učenje	11
2.2. Načelo 2: Rodna ravnopravnost	18
2.3. Načelo 3: Jednake mogućnosti	19
2.4. Načelo 4: Aktivna potpora zapošljavanju.....	20
3. Poglavlje II. Europskog stupa socijalnih prava: Pravedni radni uvjeti.....	25
3.1. Načelo 5: Sigurno i prilagodljivo zaposlenje	29
3.2. Načelo 6: Plaće	31
3.3. Načela 7 – 10: Unapređenje prava i dobrobiti radnika	32
4. Poglavlje III. Europskog stupa socijalnih prava: Socijalna zaštita i uključenost	34
4.1. Načelo 11: Skrb o djeci i potpora djeci	36
4.2. Načelo 12: Socijalna zaštita.....	38
4.3. Načelo 13: Naknade za nezaposlene	38
4.4. Načelo 14: Minimalni dohodak	39
4.5. Načelo 15: Dohodak u starosti i mirovine	43
4.6. Načelo 16: Zdravstvena skrb	45
4.7. Načelo 17: Uključenost osoba s invaliditetom	46
4.8. Načelo 18: Dugotrajna skrb.....	48
4.9. Načelo 19: Stanovanje i pomoć beskućnicima	49
4.10. Načelo 20: Dostupnost osnovnih usluga	50
Zaključak	51
Literatura	53
Prilozi	57

Pojmovnik

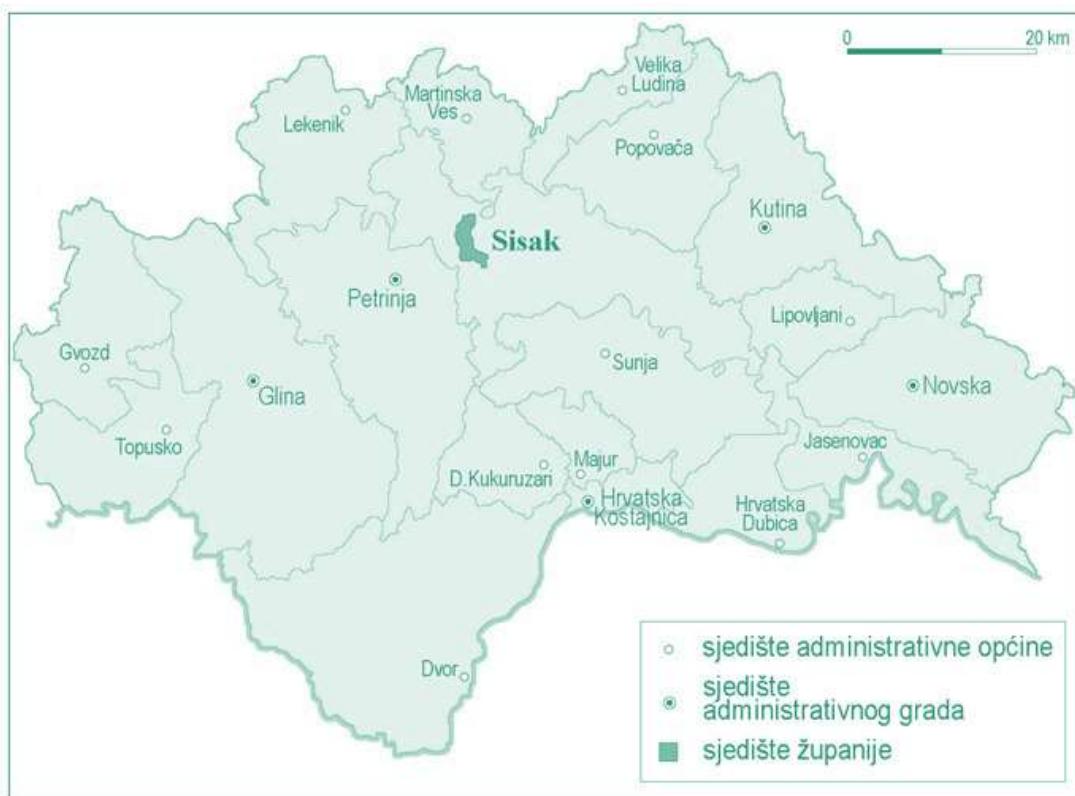
ALD Sisak	Agencija lokalne demokracije Sisak
CERANEO	Centar za razvoj neprofitnih organizacija
DZS	Državni zavod za statistiku
ESSP	Europski stup socijalnih prava
EU	Europska unija
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
HZJZ	Hrvatski zavod za javno zdravstvo
HZMO	Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje
JLS	jedinica lokalne samouprave
MROSP	Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike
OCD	organizacija civilnog društva
OSI	osoba s invaliditetom
OŠ	osnovna škola
POU	pučko otvoreno učilište
RH	Republika Hrvatska
SMŽ	Sisačko-moslavačka županija
SŠ	srednja škola
VŠS	viša stručna spremna
VSS	visoka stručna spremna
ZMN	zajamčena minimalna naknada

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.
Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Uvod

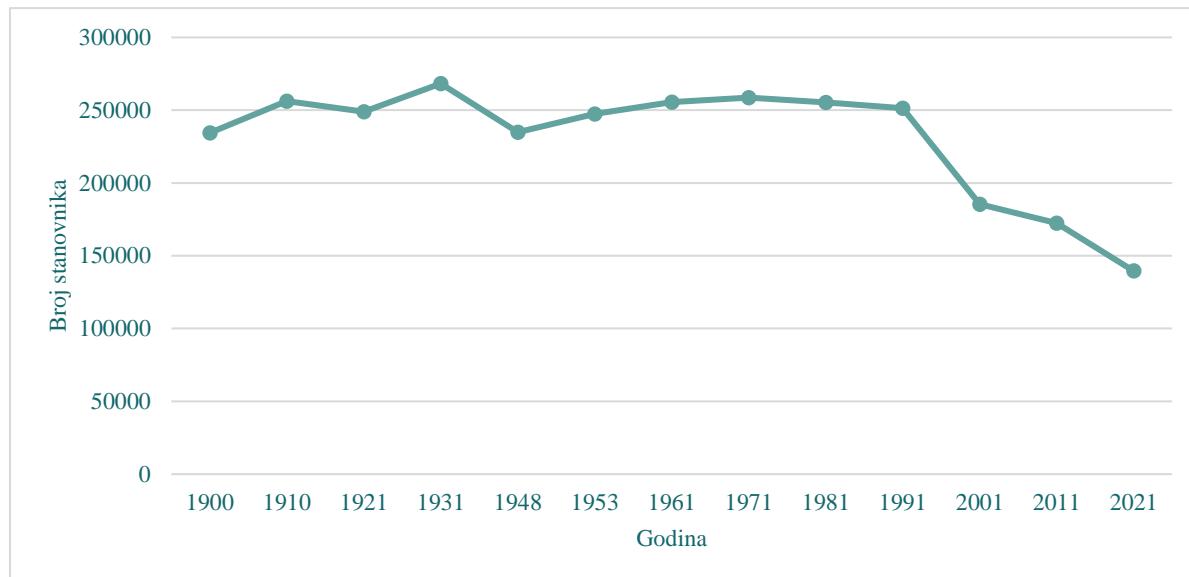
Sisačko-moslavačka županija (SMŽ) smještena je u središnjem dijelu Republike Hrvatske i graniči s pet županija te na jugu s Bosnom i Hercegovinom. Zauzima oko 7,9% kopnenog teritorija Republike Hrvatske što ju čini jednom od najvećih županija i važnih prometnih čvorišta. Teritorijalni ustroj županije čini 19 jedinica lokalne samouprave (JLS). Od toga je 7 gradova (Sisak, Glina, Hrvatska Kostajnica, Kutina, Novska, Petrinja i Popovača), 12 općina (Donji Kukuruzari, Dvor, Gvozd, Hrvatska Dubica, Jasenovac, Lekenik, Lipovljani, Majur, Martinska Ves, Sunja, Topusko i Velika Ludina) te 456 naselja. Političko, administrativno, gospodarsko i kulturno središte županije je grad Sisak.¹

Slika 1: Sisačko-moslavačka županija

¹ Sisačko-moslavačka županija, „Županija: Opći podaci“

Prema popisu stanovništva iz 2021. godine na području Sisačko-moslavačke županije živi 139 603 stanovnika što je pad od 19,04% u odnosu na 2011. godinu. Ova županija nalazi se na drugom mjestu po najvećem padu broja stanovnika u Republici Hrvatskoj i to iza Vukovarsko-srijemske županije.²

Grafikon 1: Kretanje broja stanovnika SMŽ po godinama (izvor: Državni zavod za statistiku)

Prema narodnosti u Sisačko-moslavačkoj županiji najzastupljeniji su Hrvati (85,67%), zatim Srbi (8,71%), Romi (1,17%) i Bošnjaci (1,09%). Prema podacima o dobnoj strukturi stanovništva, prosječna starost u Sisačko-moslavačkoj iznosi 45,9 godina dok je u Hrvatskoj prosjek 44,3 godine. Indeks starenja³ u županiji iznosi 184,5 dok je prosjek u Hrvatskoj 156,2. Pokazatelj starosti županije također je koeficijent starosti⁴ koji u Sisačko-moslavačkoj županiji

² Državni zavod za statistiku, „Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021.“

³ Indeks starenja pokazatelj je odnosa udjela starijih od 60 godina i udjela mlađih od 0 do 19 godina. Indeks veći od 40,0 pokazuje da stanovništvo određenog područja kontinuirano stari.

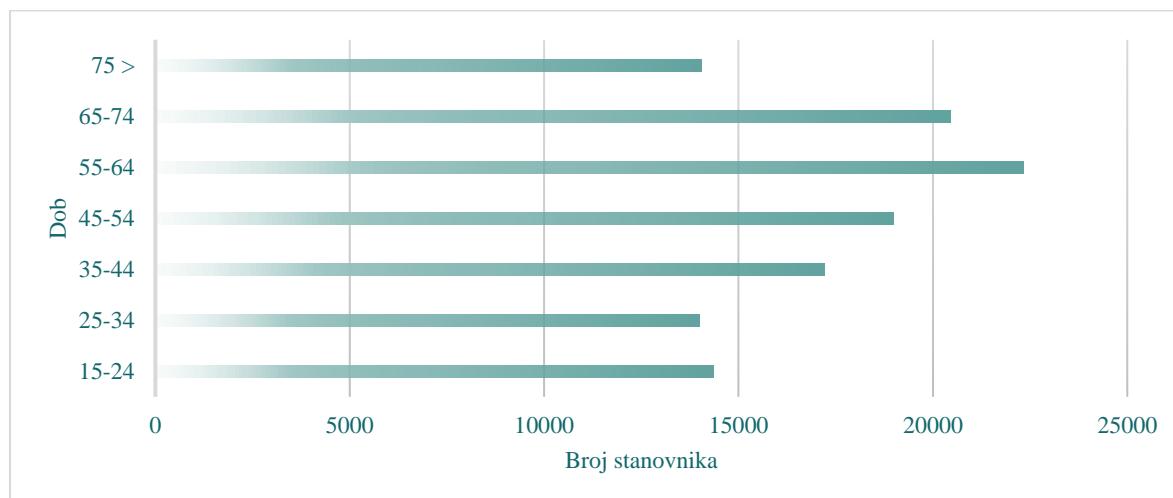
⁴ Koeficijent starosti veći od 12,0 pokazatelj je kontinuiranog starenja stanovništva.

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

iznosi 32,9, a u Hrvatskoj 29,9.⁵ Ovi podaci pokazuju da stanovništvo Sisačko-moslavačke županije, kao i Hrvatske, kontinuirano stari.

Grafikon 2: Dobna struktura stanovništva SMŽ (izvor: DZS – Popis stanovništva 2021.)

Analiza provedbe Europskog stupa socijalnih prava (ESSP) u Sisačko-moslavačkoj županiji provodi se u sklopu projekta *Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj* koji je podržan s 89.258,86 eura finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova, a financira se kroz Fond za aktivno građanstvo u Hrvatskoj. Projekt se provodi od 1. rujna 2022. do 30. studenog 2023. godine, a njegov je nositelj CERANEO – Centar za razvoj neprofitnih organizacija. Cilj projekta je osnaživanje zagovaračkih kapaciteta organizacija civilnog društva (OCD) i drugih dionika za praćenje i implementaciju ESSP-a na nacionalnoj i lokalnim razinama. Partneri projekta su udruge koje djeluju kao regionalni centri, a to su: Agencija lokalne demokracije Sisak (Sisačko-moslavačka županija), Mreža udruga Zagor (Krapinsko-zagorska županija), Udruga „MI“ Split (Splitsko-dalmatinska županija), Hrvatska mreža za beskućnike (Grad

⁵ Državni zavod za statistiku, „Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.: Stanovništvo po gradovima/općinama“

Zagreb) te Social Research NOVA, Oslo Metropolitan University iz Norveške koji su partneri na 19. načelu ESSP-a – stanovanje i pomoć beskućnicima.⁶

Agencija lokalne demokracije Sisak (ALD Sisak) je nevladina i neprofitna organizacija osnovana 1996. godine kao pilot projekt Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Vijeća Europe. Godine 2006. ALD Sisak registrirana je kao nacionalna organizacija te djeluje s vizijom stvaranja društva u kojem građani aktivno, ravnopravno i odgovorno razvijaju svoje zajednice. Programi ALD Sisak su lokalna demokracija i aktivno građanstvo, Volonterski centar Sisak, obrazovanje za održivi razvoj, te društveno-kulturni centar, dok su njezini ciljevi:

- razvoj lokalnih demokratskih procesa kroz uključivanje građana u odlučivanje, planiranje i razvoj pluralističkog i multifunkcionalnog društva;
- promoviranje, obrazovanje, razvoj i zagovaranje ljudskih prava, aktivnog građanstva i volonterstva;
- poticanje i razvoj cjeloživotnog učenja i neformalnog obrazovanja;
- podrška organizacijama civilnog društva i lokalnim vlastima u razvoju održive i sudioničke demokracije;
- razvoj socijalnih inovacija i usluga u zajednici;
- razvoj međunarodne suradnje.⁷

Ova analiza fokusirati će se na primjenu određenih načela Europskog stupa socijalnih prava u Sisačko-moslavačkoj županiji, s fokusom na primjenu načela na mlade do 30 godina starosti. Cilj analize je istražiti cijelokupno stanje provedbe ESSP-a u Sisačko-moslavačkoj županiji te koliko su dobro ova načela integrirana u lokalne politike i promicana unutar županije. Analizom će se prikazati dosadašnji napredak, ali i identificirati područja koja zahtijevaju daljnju pozornost i poboljšanja za uspješnu provedbu ESSP-a u Sisačko-moslavačkoj županiji. Naposljetku, izvješće ima za cilj pružiti uvid u socijalno stanje županije kako bi se u budućnosti poduzele radnje i donijele političke odluke koje će doprinijeti dobropbiti stanovnika županije.

⁶ CERANEO – Centar za razvoj neprofitnih organizacija, *Profil hrvatske socijalne države*, str. 1-2

⁷ Agencija lokalne demokracije Sisak, „O nama“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

1. Europski stup socijalnih prava

Europski parlament, Vijeće i Komisija proglašili su Europski stup socijalnih prava 2017. godine na summitu u Göteborgu. Stup postavlja 20 ključnih načela i prava podijeljenih u 3 poglavlja (jednake mogućnosti i pristup tržištu rada, pravedni uvjeti rada, socijalna zaštita i uključenost) bitnih za poštenu i dobro funkcioniranje društvenog sustava. Ovim načelima želi se ostvariti snažna socijalna Europa koja je pravedna, uključiva i puna mogućnosti u 21. stoljeću. Ostvarivanje stupa socijalnih prava zajednička je odgovornost institucija Europske unije, nacionalnih, regionalnih i lokalnih vlasti, socijalnih partnera i civilnog društva, a na tom putu Europski stup socijalnih prava služi kao vodič.⁸

Slika 2: Tri poglavlja i dvadeset načela Europskog stupa socijalnih prava (izvor: Europska komisija, „European Pillar of Social Rights“)

⁸ CERANEO – Centar za razvoj neprofitnih organizacija, *Profil hrvatske socijalne države*, str. 9

Akcijski plan Europskog stupa socijalnih prava predlaže glavne ciljeve koje EU treba postići do 2030. godine, a to su:

- 1) najmanje 78% stanovništva u dobi od 20 do 64 godine trebalo bi biti zaposleno;
- 2) najmanje 60% svih odraslih trebalo bi sudjelovati u obuci svake godine;
- 3) smanjenje broja ljudi kojima prijeti siromaštvo ili socijalna isključenost za najmanje 15 milijuna.

Osim toga, ministri za zapošljavanje i socijalna pitanja EU-a predstavili su svoje nacionalne ciljeve 16. lipnja 2022. godine. Hrvatski nacionalni ciljevi do 2030. godine su:

- 1) najmanje 75% stanovništva u dobi od 20 do 64 godine trebalo bi biti zaposleno;
- 2) najmanje 55% svih odraslih trebalo bi sudjelovati u obuci svake godine;
- 3) smanjenje broja ljudi kojima prijeti siromaštvo ili socijalna isključenost za najmanje 298 tisuća.⁹

Primjenu Akcijskog plana za provedbu Europskog stupa socijalnih prava, podržao je Odbor za zdravstvo i socijalnu politiku Hrvatskog sabora u lipnju 2021. godine na sjednici Vlade bez potrebne rasprave. Ipak, o Akcijskom planu malo se govori u strateškim dokumentima Vlade iako Europska komisija potiče države članice na provedbu Europskog stupa socijalnih prava. Detaljnije o provedbi ESSP-a na nacionalnoj razini može se pročitati u publikaciji *Profil hrvatske socijalne države* koju je pripremio CERANEO.¹⁰ U ovoj analizi bavit ćemo se primjenom ESSP-a na regionalnoj razini, tj. na njegovu provedbu u Sisačko-moslavačkoj županiji.

⁹ Europska komisija, „Employment, Social Affairs & Inclusion: The European Pillar of Social Rights Action Plan“
¹⁰ CERANEO – Centar za razvoj neprofitnih organizacija, *Profil hrvatske socijalne države*, str. 1, dostupno na <https://ceraneo.hr/wp-content/uploads/2023/03/Profil-hrvatske-socijalne-drzave.pdf>

2. Poglavlje I. Europskog stupa socijalnih prava: Jednake mogućnosti i pristup tržištu rada

Prvo poglavlje Europskog stupa socijalnih prava sastoji se od načela koja su temelji Europske unije u promicanju socijalne kohezije, nediskriminacije i uključivosti. Ona se zasnivaju na ideji da bi svi pojedinci trebali imati jednaku priliku sudjelovati u različitim aspektima društva i imati koristi od njih, uključujući obrazovanje, zapošljavanje, zdravstvenu skrb i javne usluge.

Jedan od prioriteta javnih politika Sisačko-moslavačke županije, čiji su principi usko vezani onima u prvom poglavlju ESSP-a, čini „*prioritet 2: održivi razvoj i unaprjeđenje kvalitete života*“, predstavljen u strateškom dokumentu *Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije u razdoblju do 2027. godine*. Vizija ovog strateškog dokumenta glasi: „*Sisačko-moslavačka županija je do 2027. godine održiva, konkurentna i privlačna regija u kojoj se znanje i inovacije spajaju s prirodom i poviješću stvarajući okruženje za dobro, ugodno i visokokvalitetno življenje.*“ Prioritetom održivog razvoja i unaprjeđenja kvaliteta života nastaje se stvoriti uvjeti za demografsku revitalizaciju županije, kvalitetnije i dostupnije obrazovanje te općenito povećanje kvalitete života stanovništva. Posebni cilj ovog prioriteta čini „*unaprjeđenje uvjeta za kvalitetnije i dostupnije obrazovanje na području Sisačko-moslavačke županije*“ koji je podijeljen na slijedeće mjere:

- 1) unaprjeđenje infrastrukture za rano predškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje;
- 2) obnova, izgradnja, modernizacija i opremanje srednjih škola i učeničkih domova;
- 3) ulaganje u infrastrukturu i opremanje u području visokog obrazovanja te izgradnja, modernizacija i opremanje studentskih domova;
- 4) razvoj sportske infrastrukture i jačanje kapaciteta u sustavu sporta;
- 5) poticanje cjeloživotnog obrazovanja.¹¹

Vidljiva je podudarnost *Plana razvoja Sisačko-moslavačke županije u razdoblju do 2027. godine* s nekim načelima ESSP-a iako se u strateškom dokumentu ne referira na ESSP. Integracija ovih načela u strateški dokument ukazuje na to da Sisačko-moslavačka županija prepoznaje značaj promicanja socijalnih prava i jednakih mogućnosti. U narednim poglavljima

¹¹ Sisačko-moslavačka županija, „*Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine*“, str. 46

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

bit će analizirana načela prvog stupa ESSP-a na razini Sisačko-moslavačke županije kako bi se procijenila provedba ESSP-a te učinkovitost i promicanje socijalnih prava, s posebnim fokusom na mlade.

2.1. Načelo 1: Obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje

Ovo načelo zasniva se na tome da svi imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje kako bi održali i stekli vještine s pomoću kojih mogu u cijelosti sudjelovati u društvu i uspješno ući na tržište rada. Sisačko-moslavačka županija nudi niz mogućnosti formalnog obrazovanja, uključujući osnovne škole, srednje škole i visokoškolske ustanove. Međutim, postoji potreba za stalnim poboljšanjem i modernizacijom kako bi se osiguralo da obrazovni sustav bude usklađen s rastućim potrebama tržišta rada.

Prema popisu stanovništva iz 2021. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji ima najviše stanovnika sa završenom srednjom školom i to 57,84%. Ovaj postotak veći je od državnog prosjeka RH koji iznosi 55,53%. Osim toga, 21,03% stanovništva županije ima završenu osnovnu školu što je više od hrvatskog prosjeka koji iznosi 17,37%. Ovi postotci pokazuju da županija, u usporedbi s ostatom RH, zaostaje u pogledu postignuća u obrazovanju što naposljetu dovodi do toga da samo 15,82% stanovništva županije ima visoko obrazovanje, što je ispod hrvatskog prosjeka koji iznosi 24,06%.¹²

	Ukupno	Bez škole	1–3 razr. OŠ	4–7 razr. OŠ	OŠ	SŠ	Visoko obrazovanje	Nepoznato
ukupno	121365	1642	702	3989	25525	70208	19209	90
muškarci	58691	329	158	1117	9677	39046	8316	48
žene	62674	1313	544	2872	15848	31162	10893	42

Tablica 1: Obrazovna struktura stanovništva SMŽ (izvor: DZS – Popis stanovništva 2021.)

¹² Državni zavod za statistiku, „Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.: Stanovništvo po gradovima/općinama“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Na području Sisačko-moslavačke županije u 2022. godini djelovalo je 36 dječjih vrtića od kojih je 35 osnovala Republika Hrvatska, a 1 vjerska zajednica, tj. Sisačka biskupija.¹³ Gustoća dječjih vrtića s obzirom na teritorij županije i broj djece je vrlo nepovoljna te jedan vrtić pokriva teritorij veći od 125,7 km². Mnoge jedinice lokalne samouprave (JLS) nemaju jaslice niti vrtiće.¹⁴ Jedna od njih je općina Martinska Ves u kojoj se prvi vrtić planira izgraditi 2024. godine.¹⁵ Prema tome, s obzirom na veličinu teritorija, broj vrtića u županiji predstavlja značajne izazove za pristup obrazovanju u ranom djetinjstvu, posebno za obitelji koje žive u udaljenim i rijetko naseljenim područjima.

Pedagoška godina	Dječji vrtići	Djeca	Zaposlenici
2022./2023.	36	4 116	751
2021./2022.	36	4 017	685
2020./2021.	36	3 947	654
2019./2020.	35	3 863	618

Tablica 2: Dječji vrtići u SMŽ (izvor: DZS – Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, 2019. – 2022.)

Podaci o osnovnim školama u Sisačko-moslavačkoj županiji ističu izazove u održavanju obrazovne infrastrukture i broja upisanih. Posljednjih nekoliko godina bilježi se stalni pad broja učenika koji pohađaju osnovne škole što je dovelo do zatvaranja škola i smanjenja broja odjeljenja. U samo četiri godine broj razrednih odjela u SMŽ smanjen je za 26 odjela, a broj učenika za 841. Trenutno u županiji djeluje 90 osnovnih škola koje u školskoj godini 2022./2023. imaju 10 100 upisanih učenika.¹⁶ Još jedan od problema predstavlja neravnopravna raspodjela osnovnih škola u županiji. Županija u prosjeku ima jednu osnovnu školu na području

¹³ Državni zavod za statistiku, „Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, 2022./2023.“

¹⁴ Dobrotić, Matković i Menger, „Analiza pristupačnosti, kvalitete, kapaciteta i financiranja sustava ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj“, str. 24; 183

¹⁵ „Sisačko-moslavačka županija – pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Banovina i Pounje, te općine Martinska Ves, Lekenik i Sunja“, str. 28

¹⁶ Državni zavod za statistiku, „Osnovne škole, kraj šk. g. 2021./2022. i početak šk. g. 2022./2023.“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

većem od 125,7 km², kao što je slučaj i s vrtićima,¹⁷ što upućuje na to da se učenici koji žive u udaljenim ruralnim područjima suočavaju s poteškoćama u redovitom pohađanju škole.

Potres je izazvao brojne probleme za obrazovni sustav na području SMŽ. Prvenstveno su tu oštećenja osnovnih škola zbog čega su učenici bili preseljeni u druge objekte ili imali *online* nastavu. Sisačko-moslavačka županija sredstvima Fonda solidarnosti i drugih donatora započela je 2023. godine veliku obnovu školskih objekata u svojoj nadležnosti. To uključuje obnovu zgrada osnovnih i područnih škola, opremanje i moderniziranje škola, energetsku obnovu, izgradnju novih zgrada škola i sportskih objekata, i slično. Prema zadnjim podacima u kolovozu 2023. obnovljeno je 15 osnovnih i područnih škola diljem županije, a očekuje se još veći broj obnovljenih škola.¹⁸

Školska godina	Škole ¹⁹	Razredni odjeli	Učitelji ²⁰	Učenici		
				Ukupno	I. – IV. razred	V. – VIII. razred
2022./2023.	90	682	1 372	10 100	4 759	5 341
2021./2022.	94	700	1 411	10 421	4 950	5 471
2020./2021.	94	714	1 358	10 626	5 038	5 588
2019./2020.	95	708	1 366	10 941	5 358	5 583

Tablica 3: Osnovne škole u SMŽ po školskim godinama (izvor: DZS – Osnovne škole, 2019. – 2022.)

¹⁷ Dobrotić, Matković i Menger, „Analiza pristupačnosti, kvalitete, kapaciteta i financiranja sustava ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj“, str. 26

¹⁸ „Sisačko-moslavačka županija – pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Banovina i Pounje, te općine Martinska Ves, Lekenik i Sunja“, str. 8-11

¹⁹ U obrazovnom sustavu RH osnovno obrazovanje organizirano je s obzirom na namjenu kao redovito i posebno obrazovanje. Redovito obrazovanje je obvezatno osnovno obrazovanje koje se provodi prema redovitim obrazovnim programima. Posebno obrazovanje obuhvaća osnovne glazbene i plesne škole i osnovno obrazovanje odraslih.

²⁰ Za OŠ prikazan je broj učitelja koji predaju u jednoj ili više školskih jedinica (područnih škola/odjela). Broj učitelja i stručnih suradnika prikazan ekvivalentom pune zaposlenosti odgovarao bi stvarnom broju fizičkih osoba. U podatke o učiteljima i stručnim suradnicima (psiholog, pedagog, defektolog, socijalni radnik i knjižničar) uključene su i osobe angažirane na temelju ugovora o djelu ili autorskog ugovora.

CERANEO
Centar za razvoj
neprofitnih organizacija

Active
citizens

Jačanje kapaciteta
organizacija civilnog
društva u implementaciji
Europskog stupa socijalnog
prava u Hrvatskoj

MREŽA
UDRUGA
ZAGORJE

HMB
HRVATSKA MREŽA
ZA OSIGURANJE

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Broj srednjih škola s redovitim obrazovnim programima u županiji ima 14. Prema statističkim podacima, vidljiv je pad broja učenika po školskim godinama, ali i povećanje razrednih odjela i broja nastavnika. Jedan od najvećih izazova s kojima se suočava srednjoškolsko obrazovanje u županiji su zastarjeli nastavni planovi i programi. Nedostatak odgovarajućih obrazovnih programa koji idu u korak s tržištem rada koje se brzo razvija sprječava spremnost učenika za buduću karijeru i razvoj potrebnih vještina i znanja koje zahtijevaju suvremene industrije. Vidljiva je potreba za prilagodbom zastarjelog školskog programa koji bi ukinuo stare strukovne programe i uveo nove za kojima postoji potražnja i s kojima se proizvodi ljudski potencijal koji je iskoristiv u svijetu rada. Time bi mlade osobe lakše ušle u svijet rada što bi utjecalo na smanjenje stope nezaposlenosti. S druge strane, ova prilagodba sa sobom donosi problem zaposlenja nastavnika koji predaju gradivo u školama za zastarjela zanimanja koji mogu ostati bez posla. Stoga bi se trebalo provesti daljnje osposobljavanje tih nastavnika unutar njihove struke ili njihovo usmjeravanje na neki drugi vid područja rada. Takvo osposobljavanje treba pružiti nastavak njihovog zaposlenja bilo na tom radnom mjestu ili nekom drugom.

Brojne srednje škole također su stradale u potresu, a županija je pokrenula njihovu cjelovitu obnovu. Trenutno je potpuno obnovljeno 7 srednjih škola. Dvije srednje škole u županiji dobole su potpuno nove zgrade s popratnim sadržajima poput sportske dvorane. U županiji postoje 2 učenička doma. U Učeničkom domu Kutina SMŽ sufinancira troškove smještaja i prehrane učenika, a u Učeničkom domu Novska SMŽ u potpunosti financira smještaj i prijevoz učenika.²¹ Trenutno je u izgradnji Učenički dom Sisak koji će imati kapacitet do 60 učenika. Također je u planu izgradnja Majstorske škole u Sisku koja bi obuhvatila komplekse s radionicama i praktikumima za stjecanje praktičnih vještina iz obrtničkih zanimanja.²²

²¹ „Sisačko-moslavačka županija – pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Moslavina i zapadna Slavonija“, str. 6-8

²² „Sisačko-moslavačka županija – pokretač razvoja grada Siska“, str. 4-11

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Školska godina	Škole ²³	Razredni odjeli	Učenici	Učenici koji su završili školu	Nastavnici ²⁴
2021./2022.	29	254	3980	<i>nedostupno</i>	856
2020./2021.	29	253	4020	1037	812
2019./2020.	29	241	4116	1049	812

Tablica 4: Srednje škole u SMŽ po školskim godinama (izvor: DZS – Srednje škole, 2019./2020. – 2021./2022.)

Visokoškolsko obrazovanje obilježeno je blizinom Zagreba i razvojem industrije u Sisku. Ono se izvodi na Metalurškom fakultetu u Sisku, Fakultetu organizacije i informatike Varaždin – Centar Sisak, Učiteljskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu – Odsjek u Petrinji i u Kutini na Libertas međunarodnom sveučilištu. Učiteljski fakultet u Petrinji ima dugu tradiciju, a u planu je izgradnja Studentskog doma u Petrinji za oko 60-ak studenata.²⁵ Visokoškolsko obrazovanje u županiji nije razvijeno i upisan je mali broj studenata. Studenti uglavnom gravitiraju prema Zagrebu, a njihova povratna migracija u županiju nakon završetka studija je ograničena i predstavlja problem za regionalni razvoj. Mnogi mladi stručnjaci zaposlenje ili daljnje obrazovanje traže u većim gradovima ili inozemstvu, što dovodi do odljeva mozgova i manjka kvalificiranih radnika u županiji.

Unatoč izazovima, vidljiva su nastojanja da se obrazovanje u županiji osvremeni i da bude dostupno svima. Značajno područje fokusa za modernizaciju je industrija videoigara. Sisačko-moslavačka županija želi se pozicionirati kao središte stručnog znanja o videoigramu kroz promociju start-upova i edukativnih programa u ovom sektoru. Osnivanje prvog *gaming* poduzetničkog inkubatora PISMO-Novska u rujnu 2022. značajan je korak u promicanju *gaming* industrije u županiji. Još je ambiciozniji cilj izgradnja kampusa industrije videoigara u

²³ U obrazovnom sustavu RH srednje obrazovanje organizirano je kao redovito i posebno obrazovanje. Redovito obrazovanje uključuje srednje obrazovanje s redovitim obrazovnim programima. Posebno obrazovanje uključuje obrazovanje odraslih.

²⁴ Za srednje škole prikazan je broj nastavnika koji predaju u određenoj vrsti škole. S obzirom na to da nastavnik može predavati u nekoliko vrsta srednjih škola, iskazani broj nastavnika ne daje broj fizičkih osoba zaposlenih u srednjim školama. Broj nastavnika i stručnih suradnika (psiholog, pedagog, socijalni radnik i knjižničar) prikazan ekvivalentom pune zaposlenosti odgovarao bi stvarnom broju fizičkih osoba. U podatke o nastavnicima i stručnim suradnicima uključene su i osobe angažirane na temelju ugovora o djelu ili autorskog ugovora.

²⁵ „Sisačko-moslavačka županija – pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Banovina i Pounje, te općine Martinska Ves, Lekenik i Sunja“, str. 8-11

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Novskoj, koji će obuhvaćati različite sadržaje poput visokoškolskih i srednjoškolskih programa, studentskog i učeničkog dom, eSports arene, akceleratora *gaming* industrije, konferencijsku i sportsku dvoranu, menzu i drugo. Ovaj kampus imaće za cilj stvoriti poticajno okruženje za studente i poduzetnike zainteresirane za industriju igara.²⁶ Kako bi odgovorili na zahtjeve *gaming* industrije, Tehnička škola Sisak i Srednja škola Novska nude smjer tehničara za razvoj videoigara. Modernizacija obrazovanja dodatno se očituje u budućim ciljevima škola, jedan od kojih je predstavljanje novog obrazovnog programa tehničar za robotiku u Tehničkoj školi Sisak u školskoj godini 2023./2024., kao i otvaranje Regionalnog centra kompetentnosti Tehničke škole Sisak u sektoru računalstva i elektrotehnike u Sisku.²⁷

Pristup obrazovanju djece iz ruralnih područja, posebice u pogledu srednjoškolskog obrazovanja, jedan je od izazova unutar županije. Neodgovarajuće prometne veze između sela i gradova stvaraju prepreke učenicima koji žive u udaljenim područjima da pohađaju srednje škole. Ovaj nedostatak pristupačnosti može imati dalekosežne posljedice, ograničavajući obrazovne mogućnosti i sprječavajući cijelokupni razvoj i napredovanje djece u ruralnim zajednicama. Posljedice potresa dodatno su pogoršale prometne probleme u županiji, a stari problemi izasli su na površinu – prometna izoliranost ruralnih područja, nedostatak javnog prijevoza i loše stanje cesta.²⁸ Kako bi se riješio ovaj problem, županija je poduzela neke pozitivne korake za poboljšanje pristupa obrazovanju za djecu iz ruralnih područja, a problem je prepoznat i u već spomenutom *Planu razvoja Sisačko-moslavačke županije*. Stanovnici županije od travnja 2023. godine mogu koristiti autobusni prijevoz po cijeni mjesecne karte od 2 eura, a uvedene su i nove autobusne linije.²⁹ Ovom mjerom želi se učiniti prijevoz pristupačnjim, posebice onima koji žive u ruralnim područjima. Ipak, ovom i sličnim mjerama uglavnom se oslanja na financiranje iz EU fondova čime se postavlja pitanje dugoročne učinkovitosti ovih inicijativa u rješavanju socijalnim problemima.

Osim formalnog obrazovanja, u županiji postoje i programi osposobljavanja i prekvalificiranja koje provode pučka otvorena učilišta te Hrvatski ured za zapošljavanje (HZZ). Neki od programa koje nude pučka otvorena učilišta su obrazovanje ili prekvalifikacija za zanimanja prodavač, kuhar, komercijalist, tehničar cestovnog prometa, mesar, slastičar, građevinski

²⁶ Grad Novska, „Kampus gaming industrije uvršten u projekte koji revitaliziraju Sisačko-moslavačke županije“

²⁷ Prerad, „Tehnička škola Sisak prva u Hrvatskoj upisuje tehničare za robotiku“

²⁸ Dumbović, „Analiza cestovne mreže Sisačko-moslavačke županije s prijedlozima poboljšanja“, str. 8

²⁹ Sisačko-moslavačka županija, „Projektom „Županijski prijevoz za sve“ osiguran autobusni prijevoz za 2 eura mjesечно za stanovnike Sisačko-moslavačke županije“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

tehničar, poslovni tajnik, itd.³⁰ HZZ također nudi programe koji omogućuju stjecanje dodatnih vještina, brže zapošljavanje i kvalitetniji rad u zanimanjima traženim na tržištu rada. Programi su dostupni zaposlenim osobama koje žele povećati razinu stručnosti i konkurentnosti, kao i nezaposlenima. Završetkom programa stječe se javna isprava o stečenoj kvalifikaciji koja se upisuje u e-radnu knjižicu. U Sisačko-moslavačkoj županiji programe nude područni uredi HZZ-a iz Kutine i Siska, a dijele se prema vrsti edukacije na usavršavanje, osposobljavanje i učenje stranih jezika. Neki od tih programa uključuju zanimanja poput voditelj/ica u izradi i provedbi projekata financiranih iz EU fondova, samostalni knjigovođa/knjigovotkinja, Front-End developer/ka, web dizajner/ica, internet marketing, engleski jezik za rad u djelatnosti smještaja i usluživanja hrane i pića A1 i A2, itd. Neki od programa isključivo su za nezaposlene osobe.³¹

Iako u pogledu dodatnog obrazovanja Područni uredi HZZ-a nude razne vrste programa, informiranje javnosti o njima loše se provodi. Građani, a pogotovo mladi ljudi, rijetko su upoznati s dostupnim programima, a oni koji znaju za njih uglavnom samostalno pronađe informacije i prolaze kroz proces prijave. Niska motiviranost građana, a pogotovo mladih u NEET³² statusu, za programe osposobljavanja predstavlja izazov za njihovu provedbu. Komunikacija s mladima u SMŽ općenito je neadekvatna, a oni ujedno iskazuju značajan stupanj nepovjerenja u institucije. Mladima nedostaju informacije o tome kojim institucijama se obratiti i gdje predati potrebne dokumente za zapošljavanje, otvaranje vlastitog obrta i slično. Prema tome, trebalo bi poboljšati komunikaciju s njima i ujedno poraditi na promociji programa osposobljavanja koji postoje i dostupni su.

Osim HZZ-a, organizacije civilnog društva na prostoru Sisačko-moslavačke županije imaju značajnu ulogu u ulaganju u obrazovanje mladih kroz organiziranje raznih radionica, seminara i neformalnih obrazovnih aktivnosti. Teme koje se obrađuju uključuju finansijsku pismenost, pisanje životopisa, samoprocjenu vještina i slično. Međutim, usprkos tim naporima, izazov motiviranja mladih i dalje postoji. Organizacije civilnog društva na polju obrazovanja uspješno surađuju sa školama u kojima učitelji i nastavnici uglavnom pokazuju zainteresiranost za provedbu neformalnog obrazovanja za učenike. No, razina suradnje često ovisi o dobroj volji nastavnika i njihovoj spremnosti da ulože svoje slobodno vrijeme jer škole često nemaju

³⁰ Razvojna agencija Sisačko-moslavačke županije, „Strategija razvoja ljudskih potencijala Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014. – 2020. godine“, str. 28

³¹ Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Usluge: Obrazovanje nezaposlenih i ostalih tražitelja zaposlenja“

³² eng. *Not in Employment, Education or Training (NEET)*; osobe u NEET-u imaju 15–29 godina, ne rade, ne obrazuju se niti usavršaju

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

dovoljno kapaciteta. S druge strane, lokalna samouprava nedovoljno iskorištava potencijal OCD-a, te postoji potreba za boljom suradnjom i podrškom države.

2.2. Načelo 2: Rodna ravnopravnost

Rodna ravnopravnost podrazumijeva jednak postupanje i jednake mogućnosti žena i muškaraca koji se moraju osigurati i poticati u svim područjima, uključujući sudjelovanje na tržištu rada, uvjete zaposlenja i napredovanje u karijeri, te da žene i muškarci imaju pravo na jednak plaću za rad jednakе vrijednosti. Osiguranje jednakog tretmana i jednakih mogućnosti za žene i muškarce nije samo pitanje socijalne pravde, već je i bitno za promicanje gospodarskog rasta i održivog razvoja. Ravnopravnost spolova temeljno je ljudsko pravo koje treba podržavati u svim područjima života, uključujući sudjelovanje na tržištu rada, uvjete zapošljavanja i napredovanje u karijeri. Važno je riješiti prepreke koje sprječavaju puno sudjelovanje žena u radnoj snazi, kao što su nedostatak pristupačne skrbi za djecu ili diskriminacija na radnom mjestu, te promicati politike koje podržavaju ravnotežu između poslovnog i privatnog života.

Jedan od pokazatelja rodne neravnopravnosti u Hrvatskoj i SMŽ je stopa registrirane nezaposlenosti koja je veća kod žena nego kod muškaraca. U 2022. godini 57,4% žena u županiji bilo je nezaposленo dok je nezaposlenih muškaraca bilo 42,6%.³³

Godina	Žene	Muškarci
2022.	57,4%	42,6%
2021.	55,7%	44,3%
2020.	56,3%	43,7%
2019.	57,0%	43,0%

Tablica 5: Stopa registrirane nezaposlenosti prema spolu u SMŽ (izvor: HZZ - Godišnjak 2019. – 2022.)

³³ Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Godišnjak 2022.“

Veća nezaposlenost žena, niže plaće pa samim time i niže mirovine, dovode do toga da je stopa rizika od siromaštva veća kod žena i to najviše kod onih starijih od 65 godina. U 2022. godini ukupna stopa rizika od siromaštva iznosila je 20,0% za žene i 18,0% za muškarce. Veća razlika primjetna je za dobnu skupinu 65 ili više godina te je ona iznosila 36,5% za žene i 26,6% za muškarce.³⁴ Podaci o stopi rizika od siromaštva po županijama nisu dostupni. Osim toga, tu je još i razlika u plaćama između spolova koja pokazuje niža primanja kod žena što dovodi do njihove finansijske nestabilnosti. Žene su češće zaposlene na nepuno radno vrijeme i honorarno što znači niže plaće i manje beneficija pri zapošljavanju.

Rješavanje ovih nejednakosti ključno je za poticanje pravednijeg društva, posebno putem provedbe politika koje podupiru rodnu ravnopravnost. Težnja za rodnom ravnopravnošću nije samo moralni imperativ, već je i ključni pokretač društvenog napretka i prosperiteta.

2.3. Načelo 3: Jednake mogućnosti

Ovo načelo zalaže se za to da bez obzira na spol, rasnu ili etničku pripadnost, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju, svi imaju pravo na jednako postupanje i jednakе mogućnosti u pogledu zapošljavanja, socijalne zaštite, obrazovanja te pristupa robi i uslugama dostupnima javnosti.

Zakon o suzbijanju diskriminacije je pravni okvir u RH koji ima za cilj zaštititi pojedince od različitih oblika diskriminacije i promicati ravnopravnost i jednakost svih građana. Ovaj zakon usvojen je kako bi se implementirala i osigurala usklađenost s europskim direktivama i međunarodnim konvencijama koje se bave pitanjima ljudskih prava i jednakosti. Njime se zabranjuje niz aktivnosti koje se smatraju diskriminacijom, uključujući nepošteno postupanje u zapošljavanju, odbijanje pristupa obrazovanju, uslugama i dobrima, te druge oblike nejednakog tretmana. Osim toga, on omogućava pojedincima koji su bili žrtve diskriminacije da podnesu pritužbu i zatraže zaštitu svojih prava pred odgovarajućim tijelima.³⁵

³⁴ Državni zavod za statistiku, „Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2022.“

³⁵ Zakon, „Zakon o suzbijanju diskriminacije“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Jedna od najdiskriminiranih skupina u Hrvatskoj su Romi. Prema popisu stanovništva iz 2021. godine u Sisačko-moslavačkoj županiji živi 1 636 pripadnika romske nacionalne manjine, ali procjenjuje se da je taj broj puno veći. Primjetna je visoka stopa nezaposlenosti među Romima, a tek mali broj njih ima poslove u gradskim tvrtkama poput gradskim grobljima, gospodarenju otpadom ili na javnim radovima. Problemi koji su u fokusu uključuju prostorno uređenje romskih naselja, komunalnu infrastrukturu i stanovanje, kao i obrazovanje, socijalnu skrb i zapošljavanje.³⁶

Kako bi se smanjila nejednakost i potaknula veća uključenost svih marginaliziranih skupina u SMŽ u društveni i gospodarski život, nužan je višestrani pristup. To uključuje aktivan rad na uklanjanju stereotipa i predrasuda, senzibiliziranje poslodavaca za pozitivne prakse zapošljavanja i naglašavanje važnosti cjeloživotnog obrazovanja i razvoja vještina. U ovom nastojanju, težnja za jednakošću i iskorjenjivanje diskriminacije doprinijeti će koheziji društva u cjelini.

2.4. Načelo 4: Aktivna potpora zapošljavanju

Ovo načelo sastoji se od slijedećih principa:

- 1) svi imaju pravo na pravovremenu i prilagođenu pomoć u poboljšavanju izgleda za zapošljavanje ili samozapošljavanje što uključuje pravo na potporu pri traženju posla, osposobljavanju i prekvalifikaciji te na prijenos socijalne zaštite i prava na osposobljavanje kada mijenjaju radno mjesto;
- 2) mladi imaju pravo na kontinuirano obrazovanje, naukovanje, pripravnštvo ili pouzdanu ponudu za posao u razdoblju od četiri mjeseca nakon gubitka posla ili prekida obrazovanja;
- 3) nezaposleni imaju pravo na prilagođenu, neprekidnu i dosljednu potporu, a dugotrajno nezaposleni imaju pravo na detaljnu individualnu procjenu najkasnije 18 mjeseci od gubitka posla.

³⁶ Grad Sisak, „Akcijski plan Grada Siska za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma za razdoblje od 2018. do 2020. godine“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

U Hrvatskoj u 2023. godini postoji sedam mjera aktivne politike zapošljavanja čiji su ciljevi poticanje zapošljavanja, dodatnih edukacija radnika i očuvanja radnih mjesta. Ove mjere obuhvaćaju različite aspekte potpore, a to su:

- 1) potpore za zapošljavanje;
 - a) potpore za zapošljavanje u Sisačko-moslavačkoj županiji
 - b) potpore za zapošljavanje – zeleno/digitalno
- 2) potpore za pripravništvo;
 - a) potpore za pripravništvo – zeleno/digitalno
 - b) potpore za pripravništvo u javnim službama
- 3) potpore za usavršavanje;
- 4) potpore za samozapošljavanje;
 - a) potpore za samozapošljavanje – zeleno/digitalno
- 5) Biram Hrvatsku – mobilnost radne snage;
- 6) obrazovanje nezaposlenih osoba i ostalih tražitelja zaposlenja;
- 7) osposobljavanje na radnom mjestu;
 - a) osposobljavanje na radnom mjestu i u ustanovama za obrazovanje odraslih Sisačko-moslavačke županije
- 8) aktivacijski program;
- 9) javni rad;
 - a) javni rad – otklanjanje posljedica katastrofe uzrokovane potresom na područjima Sisačko-moslavačke županije
- 10) potpore za očuvanje radnih mjesta – skraćivanje radnog vremena;
- 11) stalni sezonac.³⁷

U veljači 2023. godine Vlada RH predstavila je potpore za zapošljavanje u Sisačko-moslavačkoj županiji s ciljem revitalizacije, poticanja gospodarstva i poduzetništva, te smanjenja stope nezaposlenih u ovoj županiji. Ovim potporama poslodavci mogu ostvariti sufinanciranje najma poslovnog prostora, troška plaće, komunalnih troškova, kupnje materijala, kupnje strojeva ili opreme, itd. Statistički podaci koliko je korisnika ove mjere i kakav je njezin utjecaj na gospodarstvo SMŽ trenutno nisu dostupni. Ove mjere obuhvaćaju slijedeće:

- a) poslodavcima se omogućava zapošljavanje radnika na području županije financiranjem 100% troška bruto jedne plaće u trajanju od godinu dana

³⁷ Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Mjere aktivnog zapošljavanja“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

- b) svim podnositeljima zahtjeva za ovu mjeru, koji se registriraju kao poslovni subjekti na području županije, dodjeljuje se potpora u iznosu od 15 000 eura
- c) korisnicima potpore za samozapošljavanje, koji su registrirani na području županije ili su promijenili prebivalište te preselili iz drugih županija u Sisačko-moslavačku, omogućava se iznos potpore od 7 000 eura.³⁸

Prema podacima HZZ-a za 2021. godinu, u Sisačko-moslavačkoj županiji bilo je 1 908 korisnika mjera aktivne politike zapošljavanja što je 33,1% više nego u 2020. godini. Najveći broj korisnika bio je uključen u javne radove (34,0%), zatim u obrazovanje nezaposlenih (19,8%), potpore za samozapošljavanje (19,0%), potpore za zapošljavanje (14,8%), Desetljeće za Rome (5,7%)³⁹, te potpore za očuvanje radnih mjesta (4,5%). Manji broj korisnika bio je uključen u potpore za usavršavanje (1,8%) i stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa (0,5%). Kada je riječ o strukturi novouključenih korisnika mjera u 2021. godini, žene su činile manji postotak, odnosno 47,3%, u usporedbi s muškarcima koji su činili 52,7%. Što se tiče dobne skupina, većinu novouključenih korisnika činile su osobe srednje radne dobi, od 30 do 49 godina, s udjelom od 37,4%, mlade osobe do 29 godina činile su 35,9% korisnika mjera, a osobe starije od 50 godina činile su 26,7% novih korisnika.⁴⁰ Sličan trend broja korisnika mjera aktivne politike zapošljavanja vidljiv je i ranijih godina. Od 2016. do 2021. godine mjere su obuhvatile ukupno 9 754 korisnika, a ukupan iznos isplaćen za njih iznosio je 318,3 milijuna kuna. Najviše je isplaćeno potpori za samozapošljavanje, javni rad i zapošljavanje, dok je najviše korisnika koristilo potporu za javni rad, obrazovanje nezaposlenih i samozapošljavanje.⁴¹

³⁸ „Sisačko-moslavačka županija – pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Banovina i Pounje, te općine Martinska Ves, Lekenik i Sunja“, str. 41

³⁹ „Desetljeće za Rome“ je međunarodna inicijativa usmjerena na poboljšanje socijalnih, ekonomskih i obrazovnih uvjeta za Romsku zajednicu diljem Europe. Ova inicijativa započela je 2005. godine i trebala bi trajati do 2030. godine. Njeno ime odnosi se na ciljani period od deset godina, tijekom kojeg se nastoje postići ključni napredak i promjene u životima Roma.

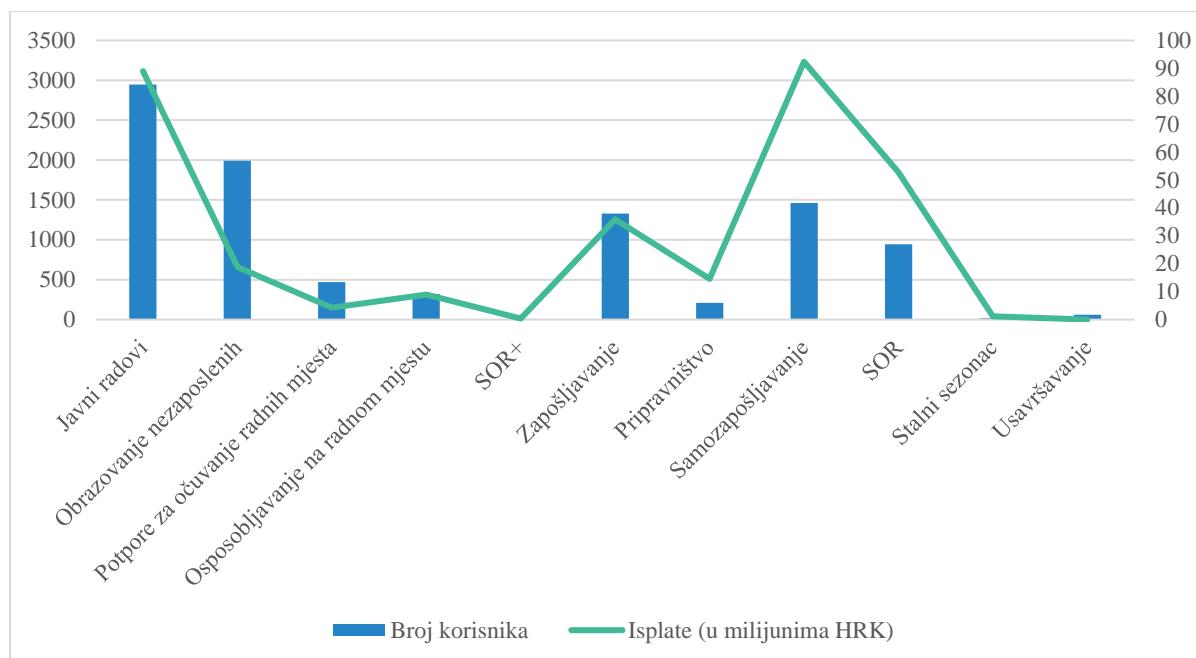
⁴⁰ Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

⁴¹ Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Mjere aktivnog zapošljavanja: Sisačko-moslavačka županija“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Grafikon 2: Korisnici potpora u SMŽ od 2016. do 2021. godine (izvor: HZZ – Mjere aktivnog zapošljavanja: Sisačko-moslavačka županija)

Kako bi se stvorili uvjeti za poboljšanje zapošljivosti osoba romske nacionalne manjine, sve identificirane nezaposlene osobe iz ove zajednice uključene su u redovne aktivnosti HZZ-a na području SMŽ. Ove aktivnosti organizirane su s ciljem provedbe Akcijskog plana za uključivanje Roma. Tijekom 2021. godine HZZ – PU Sisak provodio je mjere osmišljene za zapošljavanje pripadnika romske nacionalne manjine poput sufinanciranja zapošljavanja nezaposlenih kod poduzetnika i neprofitnih organizacija, pružanje stručne i finansijske podrške za samozapošljavanja, obrazovanje nezaposlenih i zapošljavanje nezaposlenih u programima javnih radova.⁴² HZZ u Sisačko-moslavačkoj županiji nastavlja do danas s pružanjem podrške Romima.

Što se tiče zapošljavanja mladih osoba, u Hrvatskoj se provodi strukturalna reforma *Garancija za mlade* čiji je cilj rješavanje problema nezaposlenosti mladih do 30. godine i njihovo brže aktiviranje na tržište rada. Cilj Garancije je uspostavljanje sustava podrške kojim će se omogućiti da „*mladi unutar četiri mjeseca od završetka školovanja ili gubitka prethodnog*

⁴² Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

*zaposlenja, dobiju kvalitetnu i konkretnu ponudu što podrazumijeva ponudu za posao, praksi, pripravnštvo ili za nastavak obrazovanja”.*⁴³ Neke od mjeru koje se koriste u RH radi poticanja mladih na zapošljavanje su:

- a) finansijska potporu poslodavcima za zapošljavanje mladih, te potpora mladima za samozapošljavanje (potrebno je biti u NEET statusu i prijavljen u evidenciji HZZ-a);
- b) fiskalne olakšice kojima se poslodavac oslobađa obračuna i plaćanja doprinosa na plaću mladih, a odnose se na svaku mladu osobu koja se zapošjava prvi puta ili se zapošjava ugovorom na neodređeno vrijeme;
- c) porezno rasterećenje za mlade kojim se jednom godišnje vraća 100% (ako zaposlena osoba ima između 15 i 25 godina) ili 50% (ako zaposlena osoba ima između 26 i 30 godina) uplaćenog iznosa godišnjeg poreza na dohodak koji je poslodavac uplatio na plaću.⁴⁴

Iako su ove mjeru dobro zamišljene, činjenica je da veliki broj mladih nije informiran o mogućnostima koje pruža HZZ, o čemu je već pisano ranije u analizi. Rezultati istraživanja „Mjere aktivne politike zapošljavanja: Koliko mladi znaju o njima?”, koje je proveo Centar za razvoj mladih, pokazuju da mladi ne znaju dovoljno o mjerama aktivne politike zapošljavanja i velik broj mladih nije nikada čuo za njih. Oni koji su pak upoznati s mjerama ističu problem nedostatka informacija kako ih koristiti, kako se prijaviti, ispuniti potrebne dokumente i slično. Kao rješenje ovog problema, mladi savjetuju da bi se mjeru trebale promovirati u školama, na fakultetima i društvenim mrežama. Iako su mladi pokazali interes za mjeru aktivne zapošljavanja, nedostaje im sustavna podrška.⁴⁵ Istu problematiku ističu i organizacije civilnog društva s područja Sisačko-moslavačke županije koje rade s mladima.

⁴³ Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, „Garancija za mlade“

⁴⁴ „Garancija za mlade“ web stranica

⁴⁵ Centar za razvoj mladih, „Perspektiva mladih osoba u Hrvatskoj u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

3. Poglavlje II. Europskog stupa socijalnih prava: Pravedni radni uvjeti

Europska unija ima za cilj promicati društveni napredak i poboljšati životne i radne uvjete svih njezinih građana. Europska strategija zapošljavanja donesena je 1997. godine. Njome je utvrđen skup zajedničkih ciljeva za politiku zapošljavanja, te je utemeljen nadzor nacionalnih politika zapošljavanja. Politika zapošljavanja jedan je od najbitnijih strateških ciljeva EU kojim se EU želi pretvoriti u „*najkonkurentnije i najdinamičnije svjetsko gospodarstvo utemeljeno na znanju*“.⁴⁶ Politiku zapošljavanja snose prvenstveno nacionalne vlade, ali u određenim se područjima primjenjuje pravo Europske unije koje propisuje slijedeća minimalna radnička prava:

- 1) zdravlje i sigurnost na radu: opća prava i obveze, radna mjesta, radnu opremu, posebne rizike i ugrožene skupine radnika;
- 2) jednakе mogućnosti za žene i muškarce: jednak tretman na poslu, trudnoću, porodiljni dopust, roditeljski dopust;
- 3) zaštitu od diskriminacije na temelju spola, rase, religije, dobi, invaliditeta ili spolne orientacije;
- 4) zakon o radu: rad u nepunom radnom vremenu, ugovore na određeno vrijeme, radno vrijeme, zapošljavanje mladih, informiranje i savjetovanje zaposlenika.⁴⁷

Temeljni pravni okvir koji uređuje zapošljavanje u Hrvatskoj je Zakon o radu. Ovaj zakon integrira direktive Europske unije u hrvatsko pravo kao i minimalna radnička prava. U okviru Zakona o radu izdvajaju se dvije osnovne kategorije ugovora o radu s obzirom na njihovo trajanje: ugovori na neodređeno vrijeme i ugovori na određeno vrijeme. Nadalje, zakonom su uređeni različiti oblici zapošljavanja, među kojima su ugovor o radu za stalne sezonske poslove, ugovor o radu na izdvojenom mjestu rada i radu na daljinu, ugovor o dodatnom radu, itd.⁴⁸

Analiza stanja i gospodarstva u Sisačko-moslavačkoj županiji ukazuje na niz izazova koji utječu na njen ekonomski i demografski razvoj. Županija je suočena s kontinuiranim padom bruto

⁴⁶ Evropski parlament, „Ekonomija: Socijalna politika i politika zapošljavanja: Politika zapošljavanja“

⁴⁷ Evropska komisija, „Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključenost: Europska strategija zapošljavanja: Prava na radu“

⁴⁸ Zakon, “Zakon o radu”

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

domaćeg proizvoda što je čini jednom od najnerazvijenijih regija u Hrvatskoj. Demografski pad i nepovoljna starosna struktura sugeriraju da županija ne uspijeva privući mlade ljude i obitelji niti zadržati postojeće stanovništvo. To je jedna od posljedica nedovoljnih gospodarskih mogućnosti, nedostatka radnih mjesta i drugih faktora koji utječu na kvalitetu života. Županija također ima slabu poduzetničku aktivnost i visok udio blokiranih građana što ukazuje na finansijske teškoće građana, niska primanja i ekonomsku nesigurnost. Stopa aktivnog stanovništva pokazuje da je u 2022. godini svega 48 811 radno sposobnog stanovništva u Sisačko-moslavačkoj županiji sudjelovalo na tržištu rada.

	2020.	2021.	2022.
HR	1 617 260	1 648 582	1 650 813
SMŽ	48 187	49 477	48 811

Tablica 6: Broj aktivnog stanovništva (izvor: DZS, 2022.)⁴⁹

Prosječna stopa nezaposlenosti u Sisačko-moslavačkoj županiji bilježi niži postotak u usporedbi s europskim i hrvatskim prosjekom te je od 2012. do 2021. u prosjeku iznosila 6,4%. U prilog ovome idu demografske promjene u županiji te slaba gospodarska i poduzetnička aktivnost županije zbog čega je veliki broj nezaposlenih. Unutar-županijske razlike također su velike pa su najviše stope registrirane nezaposlenosti zabilježene u Banovini u Gvozdu (35,4%), Dvoru (26,9%) i Majuru (26,1%), a najniže u Martinskoj Vesi (9,1%), Petrinji (8,7%) i Lekeniku (7,0%).⁵⁰

	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
EU	11,1	11,6	11	10,2	9,3	8,3	7,4	6,8	7,2	7
HR	18,1	19,3	18,8	16,7	14,3	11,6	9,2	7,6	8,9	8,0
SMŽ	6,1	5,9	6,2	6,4	6,6	6,9	6,9	6,9	6,1	5,7

Tablica 7: Prosječna stopa nezaposlenosti u % (izvor: HZZ – Godišnjak 2012. – 2021.)⁵¹

⁴⁹ Državni zavod za statistiku „Podaci: Tržište rada 2022.“

⁵⁰ Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

⁵¹ Hrvatski zavod za zapošljavanje „Godišnjak 2012. – 2021.“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Evropskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

S obzirom na razinu obrazovanja, najviše je nezaposlenih sa završenom osnovnom i srednjom školom dok je najmanji postotak nezaposlenih s visokom stručnom spremom. Prema podacima HZZ-a iz 2021. godine, najviši udio stručnih osoba sa završenom srednjom, višom ili visokom školom zabilježen je u Petrinji (70,8%), Martinskoj Vesi (68,3%) i Hrvatskoj Kostajnici (66,3%).⁵²

Godina	Bez škole	Osnovna škola	Srednja škola (3 godine)	Srednja škola (4 godine)	VŠS	VSS
2021.	8,8	28,4	28,3	24,6	4,0	3,4
2020.	9,1	28,8	29,6	23,3	3,6	3,1
2019.	9,8	28,6	22,2	22,3	3,3	3,1
2018.	9,0	30,5	29,2	22,4	3,5	2,9

Tablica 8: Prosječna nezaposlenost prema visini obrazovanja u SMŽ u % (izvor: HZZ – PU Sisak – Godišnjak 2018.-2021.)

Stopa dugotrajne nezaposlenosti odnosi se na udio osoba koje su već duže vrijeme bez posla u ukupnom broju nezaposlenih osoba na tržištu rada. Dugotrajna nezaposlenost može imati negativne dugoročne posljedice za pojedince, njihove obitelji i društvo u cijelini jer ona dovodi do gubitka vještina i sposobnosti, socijalne isključenosti i smanjenja gospodarskog rasta. Stopa dugotrajne nezaposlenosti u SMŽ koja traje više od 36 mjeseci u 2021. godini iznosila je 33,4%. Osobe koje su već duže vrijeme bez posla suočavaju se s poteškoćama u ponovnom uključivanju na tržište rada. Podaci HZZ-a za 2021. godinu pokazuju da je trajanje nezaposlenosti prema spolu koje je duže od jedne godine blago više kod muškaraca (57,1%) nego kod žena (51,5%). Niže razine obrazovanja povezane su s dužim trajanjem nezaposlenosti.⁵³

⁵² Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

⁵³ Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

	2018.	2019.	2020.	2021.
24 – 36 mj.	6,8%	10,8%	7,0%	9,0%
više od 36 mj.	39,0%	27,1%	31,1%	33,4%

Tablica 9: Stopa dugotrajne nezaposlenosti u SMŽ (izvor: HZZ – PU Sisak – Godišnjak 2021.)

Rješavanje ovih problema tržišta rada SMŽ te važnost gospodarstva na cijelokupni razvoj županije prepoznati su u *Planu razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027.* u kojem je gospodarski rast jedan od prioriteta. Taj prioritet sastoji se od dva cilja: 1) povećanje konkurentnosti, produktivnosti i zaposlenosti, te 2) poticanje industrijske tranzicije i digitalne transformacije, koji se sastoje od slijedećih mjera:

- poticanje razvoja proizvodnih djelatnosti i poduzetničkih potpornih modela
- potpore obrtnicima i malim i srednjim poduzetnicima
- promoviranje poduzetništva
- razvoj poduzetničke i poslovne potporne infrastrukture
- potpore obrazovanju u poduzetništvu i povećanju zapošljivosti
- potpora pripremi i provedbi projekata industrijske tranzicije i digitalne transformacije
- osiguranje podrške poduzećima u primjeni novih tehnologija, inovacija i naprednih materijala
- poticanje istraživačko-razvojnih aktivnosti u akademskom i poslovnom sektoru

Ove mjere imaju potencijal za poticanje gospodarskog rasta, otvaranje radnih mjesta, jačanje konkurenčnosti i otvoriti put prosperitetnijoj budućnosti županije. Rekonstrukcijska obnova SMŽ nakon potresa također je usmjerila neke od glavnih aktivnosti na gospodarstvo. SMŽ je u 2023. godini dobila najveći proračun u njezinoj povijesti u iznosu višem od 281 milijun eura, te je planirano 95% tog proračuna potrošiti na razvojne projekte u području obrazovanja, zdravstva, socijalne skrbi te gospodarstva. Do danas je SMŽ dodijelila bespovratna sredstva 98 petrinjskim poduzetnikima za osnaživanje njihove konkurenčnosti, osigurani su beskamatni krediti za razvoj postojećih tvrtki, u tijeku je osnivanje novih poduzetničkih centara, te su osigurane potpore za revitalizaciju poljoprivrede.⁵⁴ Ove mjere predstavljaju značajnu priliku za Sisačko-

⁵⁴ „Sisačko-moslavačka županija – pokretač razvoja grada Siska“, str. 15

moslavačku županiju, ne samo da se oporavi od posljedica potresa, već i da napreduje u budućnosti.

3.1. Načelo 5: Sigurno i prilagodljivo zaposlenje

Ovo načelo sastoji se od sljedećih principa:

- 1) bez obzira na vrstu i trajanje radnog odnosa radnici imaju pravo na pravedno i jednakost postupanje u pogledu radnih uvjeta, pristupa socijalnoj zaštiti i osposobljavanja, te se potiče prijelaz prema zapošljavanju na neodređeno vrijeme;
- 2) u skladu sa zakonodavstvom i kolektivnim ugovorima osigurava se potrebna fleksibilnost poslodavaca da se brzo prilagode gospodarskim promjenama;
- 3) potiču se inovativni oblici zapošljavanja kojima se osiguravaju kvalitetni radni uvjeti, zatim poduzetništvo i samozapošljavanje, te se olakšava profesionalna mobilnost;
- 4) sprečava se sklapanje radnih odnosa s nesigurnim radnim uvjetima, uključujući zabranu zlouporabe nestandardnih ugovora, a probni rad trebao bi se zaključiti u razumnom roku.

Zapošljavanje u Sisačko-moslavačkoj županiji može se smatrati nestabilnim zbog nekoliko razloga. Sisačko-moslavačka županija suočava se s čestim restrukturiranjima gospodarskog sustava. Ova dinamika doprinosi većoj neizvjesnosti i nestabilnosti u zadržavanju radnih mesta, a radnici često strahuju od gubitka posla zbog promjena u gospodarskom okruženju ili promjena u poslovanju tvrtki. Koeficijent zapošljavanja u županijskim i lokalnim jedinicama često ne prati stvarnu potrebu za radnicima. Pravilnici tih jedinica ne donose dovoljno fleksibilnosti u prilagodbi broja zaposlenika prema potrebama i opsegu rada. Stoga se predlaže potreba za procjenom stvarnih potreba i poslova unutar tih službi kako bi se postigla učinkovitija i kvalitetnija usluga građanima. Postoje i prepreke koje otežavaju zapošljavanje u županiji. To uključuje odabir kandidata na temelju stranačke pripadnosti, što može ići na štetu kompetencija i stručnosti pojedinca. Osim toga, poslodavci često odbijaju zapošljavati osobe bez radnog iskustva, djelomice zbog nedostatka resursa ili volje da ih obuče i mentoriraju. Ova praksa ukazuje na potrebu za razvojem ljudskog kapitala i mentorstvom kako bi se olakšao ulazak novih radnika na tržiste rada. Što se tiče podrške gospodarskom razvoju, građani i lokalne vlasti smatraju da Sisačko-moslavačka županija, kao potpomognuto područje, treba

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

dobiti veću finansijsku alokaciju za projektne natječaje od strane ministarstava, gradova i županija. Ovo se ističe kao ključna potreba za unapređenje razvoja regije.

Nestabilnom vrstom zaposlenja smatraju se ugovori na određeno vrijeme. Republika Hrvatska ima relativno visok udio zaposlenih na određeno vrijeme koji prevladava kod mlađih od 15 do 29 godina. U 2022. godini stopa mlađih zaposlenih na određeno vrijeme iznosila je 25%, dok je prosjek Europske unije iznosio 12,2%. Također, postotak mlađih koji su u statusu NEET u Hrvatskoj iznosio je 14,9% što je više od prosjeka Europske unije od 12,3%.⁵⁵ U Sisačko-moslavačkoj županiji u 2021. godini bilo je zaposleno 4 767 osobna i to na određeno vrijeme njih 84,5%, a na neodređeno vrijeme 15,5%. U usporedbi s prijašnjim godinama, zapošljavanje na neodređeno vrijeme bilo je u blagom porastu.⁵⁶ Podatak o tome koliki je postotak mlađih u toj statistici nije dostupan, ali prema podacima na razini RH možemo očekivati da mlađi čine značajan postotak zaposlenih na određeno vrijeme i u Sisačko-moslavačkoj županiji. Ovi podaci ukazuju na to da se značajan broj mlađih ljudi u Hrvatskoj suočava s izazovima u pronalaženju stabilnog zaposlenja što dovodi do nesigurnosti u različitim aspektima života – od finansijske neovisnosti i stambenog pitanja do planiranja budućnosti.

Stopa nezaposlenosti mlađih u dobi od 15 do 29 godina u Sisačko-moslavačkoj županiji varira ovisno o dobnim skupinama. Najniža stopa nezaposlenosti bilježi se u skupini mlađih u dobi od 15 do 19 godina, dok je najviša nezaposlenost u skupini mlađih od 20 do 24 godine. Mlađi su dobra skupina koja je 2021. godine činila 42,7% novouključenih korisnika mjera aktivnog zapošljavanja u SMŽ.⁵⁷

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
15 – 19	4,6%	5,1%	4,5%	4,2%	4,2%
20 – 24	9,6%	11,0%	9,4%	10,4%	9,9%
25 – 29	8,0%	8,8%	7,3%	8,3%	8,4%

Tablica 10: Stopa nezaposlenosti mlađih od 15 do 29 godina u SMŽ (izvor: HZZ – PU Sisak – Godišnjak 2018.-2021.)

⁵⁵ „Izvješće pučke pravobraniteljice za 2022.”, str. 63

⁵⁶ Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

⁵⁷ Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Osim ugovora na određeno vrijeme, nestabilno je i zapošljavanje na sezonskim poslovima što čini značajan udio ukupnoga zapošljavanja iz evidencije HZZ-a za SMŽ. To se primarno odnosi na turistički sektor, ali i druge djelatnosti kao što su trgovina, prijevoz, administrativni poslovi i drugo. Tijekom 2021. godine, ukupno 248 radnika s područja SMŽ zaposleno je na sezonskim poslovima, što je činilo 5,4% ukupnog broja zaposlenih evidentiranih u HZZ-u. Najviše sezonskih radnika zaposleno je kao pomoćni kuhari, sobarice, konobari, čistačice i kuhari. Što se tiče obrazovne strukture, većina sezonskih radnika ima srednjoškolsko i osnovnoškolsko obrazovanje, a prema dobroj strukturi najviše ih je u dobi od 20 do 29 godina. Prije zapošljavanja na sezonskim poslovima, najviše je radnika bilo prijavljeno u evidenciji nezaposlenih od 6 do 9 mjeseci.⁵⁸

Mladi radnici koji ovise o sezonskim poslovima suočavaju se s finansijskom nesigurnošću jer ne mogu računati na stalno zaposlenje tijekom cijele godine. Osim toga, sezonski poslovi obično ne pružaju mnogo prilika za profesionalni razvoj ili napredovanje. Kako bi se ublažili negativni učinci sezonskog zapošljavanja na mlade radnike i nesigurnost zapošljavanja, važno je razmotriti politike koje pružaju bolju zaštitu i podršku sezonskim radnicima, kao i potaknuti gospodarstvo županije kako bi se stvorile radne prilike tijekom cijele godine.

3.2. Načelo 6: Plaće

Ovo načelo sastoji se od slijedećih principa:

- 1) radnici imaju pravo na pravedne plaće s kojima se može dostoјno živjeti;
- 2) osigurava se primjerena minimalna plaća kojom se mogu zadovoljiti potrebe radnika i njihovih obitelji u određenim nacionalnim gospodarskim i društvenim uvjetima te pristup zapošljavanju i poticaji za traženje zaposlenja čime se sprječava siromaštvo zaposlenih;
- 3) sve se plaće utvrđuju transparentno i predvidljivo u skladu s nacionalnom praksom i poštujući autonomiju socijalnih partnera.

Iako se u Hrvatskoj od 2014. godine bilježi kontinuirani rast plaća u stvarnom izračunu na nacionalnoj razini, kupovna moć Hrvata za četvrtinu je manja od kupovne moći prosječnog

⁵⁸ Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

građanina Europske unije.⁵⁹ Situacija u Hrvatskoj obilježena je znatnim razlikama u razinama plaća između županija, a tek nekoliko županija uspijeva ostvariti plaće više od prosjeka RH. Grad Zagreb u ovome ima ključnu ulogu zbog svoje jake ekonomske pozicije te samim time snažno utječe na visinu prosječnih plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj. S druge strane, mnoge županije, pa tako i Sisačko-moslavačka, ne uspijevaju doseći prosječne plaće u Hrvatskoj i znatno zaostaju za razinom plaća u Gradu Zagrebu.⁶⁰

Sisačko-moslavačka županija bilježi niže plaće u usporedbi s drugim regijama u Hrvatskoj. U prosincu 2022. godine prosječna mjeseca isplaćena neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama u SMŽ iznosila je 7 206 kuna što je manje od hrvatskog prosjeka koji je iznosio 7 878 kuna. Najvažnije gospodarske grane u županiji su prerađivačka industrija, poslovanje nekretninama, trgovina na veliko i malo, što sugerira da su niže plaće u županiji djelomično rezultat strukture gospodarstva i sektora koji prevladavaju.⁶¹

Nepovoljni demografski trendovi, poput starenja stanovništva i smanjenja broja radno sposobnog stanovništva, predstavljaju probleme za rast plaća i kupovne moći u županiji. Kako bi došlo do rasta plaća u županiji, potrebno je usmjeriti napore na diversifikaciju gospodarske aktivnosti i poticanje sektora s većom dodanom vrijednošću. Tu diversifikaciju trebaju pratiti inicijative za privlačenje ulaganja. Već opisane mjere za poticanje gospodarstva u SMŽ predstavljaju priliku za širenje gospodarskih mogućnosti, jačanje konkurentnosti, pa samim time i za rast plaća u županiji.

3.3. Načela 7 – 10: Unapređenje prava i dobrobiti radnika

Prema načelu 7: *Informacije o uvjetima zaposlenja i zaštita u slučaju dobivanja otkaza*, radnici imaju pravo na početku zaposlenja u pisanom obliku upoznati se sa svojim pravima i obvezama koji proizlaze iz radnog odnosa, uključujući probni rad. Osim toga, prije dobivanja otkaza radnici imaju pravo biti upoznati s razlozima za njegovo dobivanje i mora im se dati razuman

⁵⁹ Euractiv, „Hrvatska među članicama EU s jakim rastom standarda: Hrvati po kupovnoj moći sve bliže Grcima, a ispred Slovaka i Mađara“

⁶⁰ Hrvatska gospodarska komora, „Plaće po županijama“

⁶¹ Državni zavod za statistiku, „Prosječne mjesecne neto i bruto plaće zaposlenih po županijama u četvrtom tromjesečju 2022.“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

otkazni rok. Radnici imaju pravo pristupa djelotvornom i nepristranom rješavanju sporova, a u slučaju neopravdanog otkaza imaju pravo na pravnu zaštitu, uključujući primjerenu kompenzaciju. U Hrvatskoj radnička prava regulirana su nizom zakona, pravilnika i kolektivnih ugovora kako bi se osigurala zaštita prava radnika i stvorili pravedni uvjeti rada. Poslodavci su odgovorni za osiguravanje sigurnih i zdravih uvjeta rada, pravilnog isplaćivanja plaća i poštivanja prava radnika. Radnici su pak dužni obavljati svoj posao u skladu s pravilima i normama poslodavca te poštivati radne obveze.

Načelo 8: *Socijalni dijalog i uključenost radnika* zalaže se za provođenje savjetovanja sa socijalnim partnerima o osmišljavanju i provedbi gospodarskih i socijalnih politika te politika zapošljavanja u skladu s nacionalnom praksom. Potiče ih se da pregovaraju o kolektivnim ugovorima i sklapaju ih u svim područjima koja su im relevantna poštujući svoju autonomiju i pravo na kolektivno djelovanje. Radnici i predstavnici radnika imaju pravo pravovremeno biti upoznati s pitanjima koja su im relevantna te se uključiti u raspravu o njima, osobito u pogledu prijenosa, restrukturiranja i spajanja poduzeća te kolektivnog otpuštanja. Također se potiče potpora povećanju kapaciteta socijalnih partnera za promicanje socijalnog dijaloga.

Prema načelu 9: *Ravnoteža između poslovnog i privatnog života*, roditelji i osobe koje su dužne skrbiti o drugima imaju pravo na primjeren dopust, fleksibilne radne uvjete i pristup uslugama skrbi. Žene i muškarci imaju pravo jednakog pristupa posebnim dopustima za skrb i potiču se da ih jednakomjerno koriste. Početkom 2023. godine u RH su na snagu stupila dva nova zakona kojima se nastoji promicati ravnoteža između poslovnog i privatnog života. Zakon o radu donosi zakonske odredbe o pravima radnika koji ostvaruju rodiljna i roditeljska prava, o radnom vremenu, plaćenom i neplaćenom dopustu, te se uređuje pravo radnika na odsutnost s posla zbog hitnih razloga. Zakon o rodiljnim i roditeljskim potporama kao donosi uvođenje prava na plaćeni očinski dopust, te je jasnije propisano pravo zaposlenog ili samozaposlenog roditelja na roditeljski dopust.⁶² Unatoč brojnim prednostima povezanim s fleksibilnim rasporedom rada, poput mogućnosti rada od kuće ili prilagodljivih rasporeda, mnogi poslodavci tek trebaju prihvati ovu promjenu radne kulture. Pandemija COVID-19 pokazala je da je rad na daljinu ne samo izvediv, već i vrlo učinkovit. Poticanje fleksibilnosti radnog vremena koristi zaposlenicima i poslodavcima te doprinosi otpornijoj radnoj snazi i gospodarstvu.

Načelo 10: *Zdravo, sigurno i dobro prilagođeno radno okruženje te zaštita podataka* zalaže se za to da radnici imaju pravo na visoku razinu zaštite zdravlja i sigurnosti na radu, te pravo na

⁶² Minimax, „Ravnoteža između poslovnog i privatnog života sukladno novom Zakonu o radu“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

radno okruženje koje je prilagođeno njihovim profesionalnim potrebama te koje će im omogućiti da što duže sudjeluju na tržištu rada. Osim toga, radnici imaju pravo na zaštitu osobnih podataka na radnom mjestu. U Hrvatskoj su implementirane direktive EU-a o zdravlju i sigurnosti radnika, poput mjera za sprječavanje nesreća. Poslodavci u Hrvatskoj dužni su provesti procjenu rizika, osigurati potrebnu sigurnosnu opremu i osigurati da zaposlenici prođu odgovarajuću obuku o opasnostima na radnom mjestu. Osim toga, za stvaranje prilagođenog radnog okruženja, poslodavce se potiče na prilagodbu na primjer zaposlenicima s invaliditetom kako bi se osigurale njihove jednake mogućnosti. Također, Hrvatska se pridržava Opće uredbe o zaštiti podataka (GDPR) kojom se štite prava radnika u vezi s obradom osobnih podataka na radnom mjestu.

4. Poglavlje III. Europskog stupa socijalnih prava: Socijalna zaštita i uključenost

Socijalna zaštita i uključenost su ključni koncepti u društvu koji se odnose na niz politika, programa i mjera usmjerenih na poboljšanje života i dobrobiti ljudi, posebno ranjivih ili marginaliziranih skupina. To uključuje mjere kao što su mirovinsko i zdravstveno osiguranje, naknade za nezaposlenost i socijalna pomoć. Uključenost se odnosi na stvaranje društva u kojem su svi pojedinci jednaki, neovisno o njihovim osobnim karakteristikama kao što su dob, spol, rasna ili etnička pripadnost, invaliditet itd.

U *Planu razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine* jedan od prioriteta županije je održivi razvoj i unaprijeđenje kvalitete života koji se sastoji od posebnih ciljeva vezanih uz ovo poglavlje: 1) osiguravanje uvjeta za demografsku revitalizaciju Sisačko-moslavačke županije, i 2) razvoj socijalne i zdravstvene infrastrukture i usluga. Plan prepoznaje ozbiljan problem demografskog opadanja u županiji i stavlja ga kao prioritet. Demografska situacija pokušava se poboljšati mjerama pružanja podrške obiteljima pri podizanju djece, zadržavanjem postojećeg i poticanjem doseljavanja novog stanovništva, te unaprijeđenjem i modernizacijom društvene infrastrukture. Osim toga, plan prepoznaje važnost kvalitetne zdravstvene i socijalne infrastrukture za kvalitetu života stanovnika koje se planiraju poboljšati poduzimanjem mjera unaprijeđenja, obnove i razvoja zdravstvene i socijalne infrastrukture, razvojem zdravstvenih i socijalnih usluga, te unaprijeđenjem županijskog sustava socijalne i

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

zdravstvene skrbi o hrvatskim braniteljima i članovima njihovih obitelji te o civilnim stradalnicima Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji.⁶³

Važno je spomenuti i *Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.* čiji su prioriteti i ciljevi razvoja socijalnih usluga bili slijedeći: 1) razvoj održivih, inovativnih, deinstitucionaliziranih i ciljanih socijalnih usluga za sve ranjive skupine; 2) unapređenje dostupnosti socijalnih usluga u svim dijelovima županije; 3) daljnji razvoj kapaciteta i umrežavanje pružatelja socijalnih usluga u županiji. Prioriteti ovog plana proizlaze identificiranjem problema u županiji poput ograničavajuće infrastrukturne i ekonomске situacije, nedostatnosti stručnih i finansijskih kapaciteta na razinama jedinica lokalnih samouprava, nejednakosti teritorijalne dostupnosti socijalnih usluga, te općenitom nedostatnosti razvijene usluge.⁶⁴

Sve te mjere i planovi ukazuju na napore Sisačko-moslavačke županije da se suoči sa socijalnim izazovima, poboljša kvalitetu života svojih građana te stvari uključivo društvo u kojem svi imaju jednak prilike i pristup ključnim socijalnim uslugama. Ali, na tom putu suočava se s preprekama poput sporog gospodarskog razvoja i niskog indeksa razvijenosti županije, velikim brojem pripadnika ranjivih skupina, čestim izmjenama zakonskih propisa, neravnomjernom geografskom raspoređenosti nositelja i pružatelja socijalnih usluga i slično. Ionako već tešku situaciju u županiji dodatno je pogoršao veliki potres 2020. godine čije se posljedice do danas saniraju.

U svibnju 2021. godine potpisani su Ugovori o dodjeli bespovratnih sredstava između Ministarstva regionalnog razvoja i fondova EU, Središnje agencije za financiranje i ugovaranje programa i projekata EU i Središnjeg državnog ureda za obnovu i stambeno zbrinjavanje za dva projekta: 1) obnova obiteljskih kuća u vlasništvu RH na potresom pogodjenim područjima; i 2) uklanjanje i izgradnja zamjenskih stambenih jedinica u vlasništvu RH na potresom pogodjenim područjima. Ovi projekti financirani su kroz Operativni program konkurentnost i kohezija za razdoblje 2014. – 2020. u ukupnoj vrijednosti 672.300.000,00 kuna. Bespovratna sredstva za ova dva projekta odobrena su u visini od 95% vrijednosti projekata, a nacionalno učešće iznosi 5% ukupne vrijednosti projekata. Osim toga, u veljači 2023. Vlada je donijela Zakon o obnovi

⁶³ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine“, str. 46-47

⁶⁴ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, str. 82-86

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

zgrada oštećenih potresom na području 5 županija. Osnovan je i Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje koji je stavio na raspolaganje 211 državnih stanova za potrebe privremenog stambenog zbrinjavanja osoba i obitelji koje su uslijed posljedica potresa ostale bez jedine stambene nekretnine uvjetne za stanovanje.

Unatoč tome, proces obnove Banovine tekoao je i još uvijek teče vrlo sporo. Postojali su problemi u raspodjeli sredstava za obnovu, administrativni izazovi, dugotrajni procesi odobravanja i loša koordinacija između različitih razina vlasti i institucija. Sve to dovelo je do velikog nezadovoljstva među ljudima i njihovo napuštanje potresom pogodenog područja, što je dodatno pogoršalo demografsku sliku županije. Veliki angažman u pomoći stanovništvu pokazale su organizacije civilnog društva, volonteri iz svih krajeva Hrvatske i donatori. Iako su nakon potresa poduzeti koraci za pomoći ovoj regiji, dugoročni izazovi obnove i revitalizacije i dalje su prisutni.

Pružanje socijalnih usluga u SMŽ uglavnom se provodi putem pružanja savjetodavnih usluga i informiranja o pravima. U županiji naglašen je nedostatak ljudskih resursa, uključujući stručnjake i institucije, koji pružaju socijalne usluge. Preventivni programi u županiji sustavno se provode, ali česte izmjene Zakona o socijalnoj skrbi i smanjivanje broja pojedinih ustanova utječu na njihov opseg. U SMŽ djeluje šest zavoda za socijalni rad, Podružnica Obiteljski centar SMŽ, Savjetovalište za djecu, mlade i obitelji, Savjetovalište za učenike i Savjetovalište za ovisnosti. Također, u županiji postoji veliki broj udruga civilnog društva specijaliziranih za pružanje socijalnih usluga čiji je doprinos veliki.⁶⁵

4.1. Načelo 11: Skrb o djeci i potpora djeci

Ovo načelo zalaže se za to da djeca imaju pravo na pristupačan i kvalitetan rani i predškolski odgoj i obrazovanje, pravo na zaštitu od siromaštva, te djeca iz ugroženih sredina imaju pravo na posebne poticajne mjere za ostvarivanje jednakih mogućnosti.

Kao što je već spomenuto, gustoća dječjih vrtića i osnovnih škola s obzirom na teritorij županije i broj djece je vrlo nepovoljna. U županiji jedan vrtić i osnovna škola pokrivaju teritorij veći od

⁶⁵ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, str. 73

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

125,7 km², a mnoge jedinice lokalne samouprave nemaju jaslice niti vrtiće. Zbog toga je pristup obrazovanju u djetinjstvu otežan, posebno za obitelji i učenike koji žive u udaljenim i rijetko naseljenim ruralnim područjima.

Hrvatski zavodi za socijalni rad u SMŽ imaju važnu ulogu u pružanju podrške djeci koja su suočena s različitim oblicima rizika i koja se nalaze u potrebi za skrbništvom i zaštitom. Osim pružanja nužnih usluga dječjoj populaciji, ovi centri također igraju značajnu ulogu u procjeni obiteljskih situacija i osiguravanju da se djeca smještaju u sigurne i odgovarajuće okoline kad god je to potrebno. Na teritoriju županije djeluje SOS Dječje selo Lekenik kao jedinstvena nedržavna ustanova socijalne skrbi za djecu i mlade. Ono može smjestiti 70-ak djece o kojima brine 15 SOS mama u 15 SOS kuća. Neki od programa i usluga SOS Dječjeg sela su usluge savjetovanja, obiteljske i grupne podrške, pomoć u učenju, ospozobljavanje za povratak u obitelj ili samostalan život, organiziranje aktivnosti u slobodno vrijeme, edukacija djelatnika i slično.⁶⁶ U županiji također djeluje Dječji dom Vrbina u Sisku koji pruža usluge skrbi djeci i mladima od 7 do 21 godine koja su bez roditelja ili zanemarena, čiji roditelji nisu u mogućnosti privremeno brinuti o njima zbog neriješenog stambenog pitanja, bolesti i slično. Djelatnost doma obuhvaća usluge smještaja, poludnevног ili cijelodnevног boravka, organiziranog stanovanja, savjetovanja i slično.⁶⁷

Unutar županijskog sustava skrbi za djecu jedan od problema čini neujednačenost udomiteljstva, zajedno s neadekvatnom distribucijom stambenih objekata i centara za pružanje usluga. Postoji manjak raspoloživih udomiteljskih obitelji ili stambeni domovi premašuju svoje kapacitete. Djeca su često premještena iz svojih lokalnih zajednica u udaljenija područja što rezultira njihovim odvajanjem od obitelji i već stvorenih socijalnih mreža. Ova geografska odvojenost komplicira odnos djeteta i roditelja čime se smanjuje vjerojatnost uspješnog povratka djeteta u obitelj.⁶⁸ Osim udomiteljstva aktualan je i problem stambenog zbrinjavanja mlađih koji napuštaju udomiteljske obitelji ili dječje domove s punoljetnošću.⁶⁹

Socijalni programi i usluge koje nude jedinice lokalne samouprave uglavnom su usmjerene na osiguravanje prava koja su propisana zakonom što uključuje pasivnu novčanu pomoć

⁶⁶ SOS Dječje selo Hrvatska, „SOS Dječje selo Lekenik“

⁶⁷ Dječji dom Vrbina Sisak, „Djelatnost doma i vrste socijalnih usluga“

⁶⁸ SOS Dječje selo Hrvatska, „Analiza prava i skrbi za djecu bez roditeljske skrbi i pod rizikom gubitka roditeljske skrbi za razdoblje 2011. – 2017.“

⁶⁹ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, str. 73

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

građanima, kao što su financiranje troškova stanovanja, školske kuhinje i troškova ogrjeva. Druga prava poput stipendija, besplatnih udžbenika, ljetovanja i zimovanja za djecu iz siromašnih obitelji su manje zastupljena. Postoji potreba za većom diversifikacijom i proširenjem socijalnih programa i usluga koje nude JLS kako bi se bolje odgovorilo na raznolike potrebe siromašnih građana i djece iz siromašnih obitelji, ali često JLS nemaju kapaciteta ni materijalnih sredstava za to.⁷⁰ Na razini županije, SMŽ dodjeljuje učeničke i studentske stipendije, jednokratne novčane potpore za studente koji ostaju studirati na području SMŽ, pomoćnika u nastavi i topli obrok za učenike slabijeg socijalnog statusa u Hrvatskoj Dubici.⁷¹

4.2. Načelo 12: Socijalna zaštita

Prema ovom načelu radnici bez obzira na vrstu i trajanje radnog odnosa, a u usporedivim uvjetima i samozaposleni, imaju pravo na primjerenu socijalnu zaštitu.

Hrvatska održava sveobuhvatan sustav socijalnog osiguranja koji uključuje zdravstvenu zaštitu, naknade za nezaposlene, starosne mirovine i obiteljske dodatke. Od svih radnika, uključujući samozaposlene, očekuje se sudjelovanje u ovim programima kako bi se osigurala njihova socijalna zaštita. Doprinose obično zajednički uplaćuju zaposlenici i poslodavci, dok samozaposleni pojedinci uplaćuju svoje doprinose.

4.3. Načelo 13: Naknade za nezaposlene

Prema ovom načelu nezaposleni imaju pravo na primjerenu potporu javnih zavoda za zapošljavanje pri (ponovnom) uključivanju na tržište rada i primjerenu naknadu za nezaposlene u razumnom trajanju, u skladu s njihovim doprinosima i nacionalnim pravilima o ispunjavanju

⁷⁰ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, str. 59-63

⁷¹ „Sisačko-moslavačka županija – pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Banovina i Pounje, te općine Martinska Ves, Lekenik i Sunja“, str. 32, 46

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

uvjeta za primanje naknade. Tim naknadama ne smije se destimulirati brz povratak na tržište rada.

Prema podacima HZZ-a za 2021. godinu, novčanu naknadu za nezaposlene u SMŽ u prosjeku je mjesечно koristila 681 osoba (13% nezaposlenih osoba), a većinu korisnika činile su žene (55,4%), te osobe u dobi od 30 do 49 godina (40,1%). Što se tiče obrazovne strukture, većina korisnika imala je srednjoškolsko obrazovanje (69,5%). Također, zapaženo je da su kratkotrajno nezaposlene osobe češće koristile novčanu naknadu (96,0%).⁷²

Prava nezaposlenih osoba prema Zakonu o tržištu rada uključuju novčanu naknadu za nezaposlene, mirovinsko osiguranje, novčanu pomoć i naknadu troškova tijekom obrazovanja i osposobljavanja na radnom mjestu, jednokratnu novčanu pomoć i naknadu putnih i selidbenih troškova, novčanu pomoć osobama uključenim u stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa, te novčanu pomoć osiguranika produženog mirovinskog osiguranja na temelju ugovora o radu na određeno vrijeme za stalne sezonske poslove. Da bi nezaposlena osoba stekla pravo na novčanu naknadu za vrijeme nezaposlenosti mora u trenutku prestanka radnog odnosa imati prethodni staž u trajanju od najmanje 9 mjeseci rada u posljednja 24 mjeseca. Osnovicu za utvrđivanje visine novčane pomoći čini prosjek brutoplaće ostvaren u tromjesečnom razdoblju koje je prethodilo prestanku radnog odnosa. Novčana pomoć za prvih 90 dana korištenja iznosi 60 %, a za preostalo vrijeme korištenja 30 % od osnovice.⁷³

4.4. Načelo 14: Minimalni dohodak

Prema ovom načelu svi koji nemaju dovoljno sredstava imaju pravo na primjeren minimalni dohodak koji omogućuje dostojan život u svim njegovim fazama te pravo djelotvornog pristupa potpornim dobrima i uslugama. Za one koji mogu raditi, minimalni dohodak trebalo bi kombinirati s poticajima za (ponovno) uključivanje na tržište rada.

Nezaposlenost igra jednu od ključnih uloga u stvaranju siromaštva u SMŽ. Budući da stanovništvo županije spada među najstarije u državi, stopa rizika od siromaštva posebno je visoka među osobama starijim od 65 godina. Analizom rizika od siromaštva u ruralnim

⁷² Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

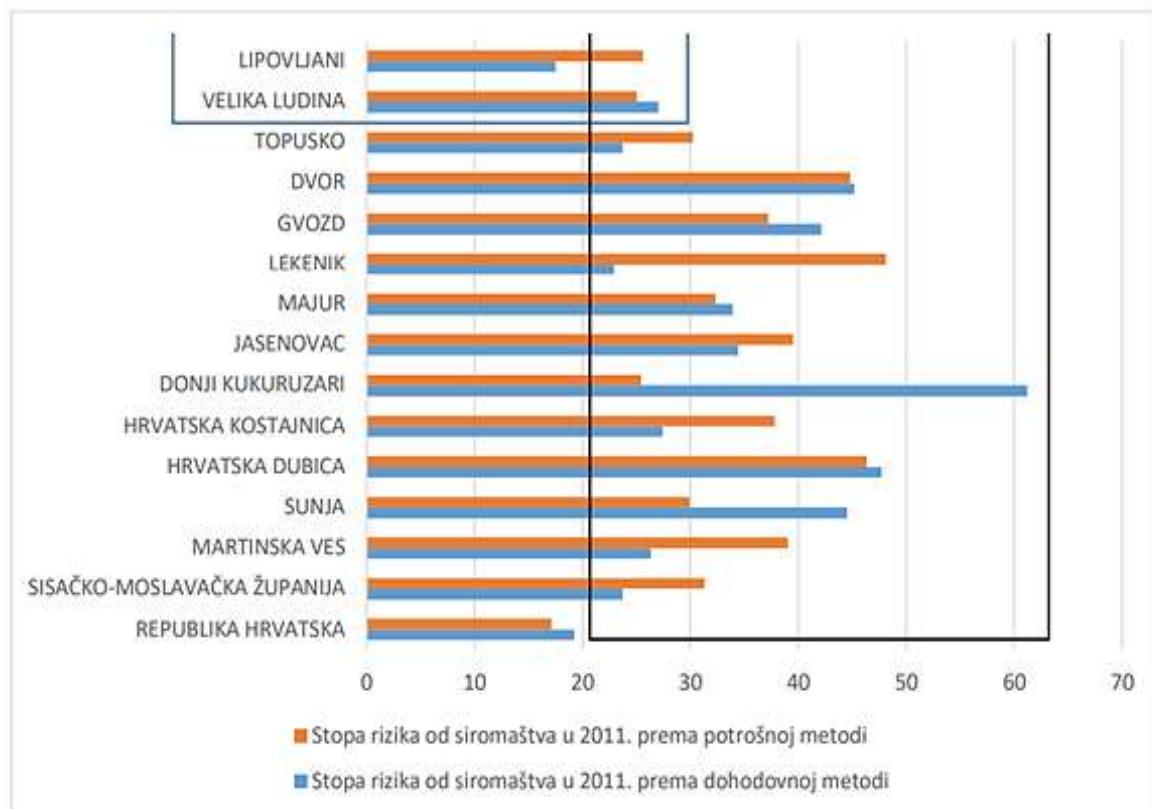
⁷³ Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Novčana naknada za nezaposlene“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

sredinama vidljive su unutar-županijske razlike koji se očituju u društveno-gospodarskoj razvijenosti. Razlika između sjevernog dijela, tj. Sisačke Posavine i Moslavine, te južnog dijela županije, tj. Banovine, velika je kada se usporede njihove društvene i gospodarske prilike, što pokazuje i rizik od siromaštva. Prema podacima iz 2011. rizik od siromaštva prema dohodovnoj metodi najveći je u općinama Donji Kukuzari, Hrvatska Dubica i Dvor, a prema potrošnoj metodi u općinama Lekenik, Hrvatska Dubica i Dvor. Kao što je vidljivo na grafikonu ispod, sve općine u SMŽ imale su veću stopu rizika od siromaštva od prosjeka Republike Hrvatske.

Grafikon 3: Rizik od siromaštva u ruralnim sredinama SMŽ

Suzbijanje siromaštva u velikoj mjeri provodi se putem socijalnih transfera. To uključuje prava kao što su zajamčena minimalna naknada, naknada za troškove stanovanja, pravo na troškove ogrjeva, jednokratna naknada, itd. Ova prava pružaju finansijsku podršku pojedincima i obiteljima da zadovolje osnovne životne potrebe. Unutar-županijske razlike primjetne su i kod udjela primatelja minimalne zajamčene naknade. Hrvatski zavodi za socijalni rad u Banovini,

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

tj. područni uredi u Glini i Hrvatskoj Kostajnici, imaju izraženije udjele siromašnih građana ovisne o socijalnom transferu. Osim stalnih novčanih potpora, Hrvatski zavodi za socijalni rad isplaćuju i jednokratne novčane pomoći.⁷⁴

	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
Broj stanovnika	172 439	172 439	172 439	172 439	172 439
Broj korisnika ZMN	6 622	5 862	4 871	4 679	4 183
Udjel broja osoba korisnika ZMN u broju stanovnika	3,8	3,4	2,8	2,7	2,4

Tablica 11: Obuhvaćenost stanovništva zajamčenom minimalnom naknadom u SMŽ (izvor: Godišnji izvještaj MROSP-a (2017. – 2021.))

Zajamčena minimalna naknada 2021. godine u SMŽ obuhvatila je 4 183 osobe čime je došlo do smanjenja u odnosu na prijašnje godine. Ipak, u 2021. godini primjetan je rast broja prava na osobne invalidnine, doplatak za pomoć i njegu, status roditelja njegovatelja ili njegovatelja, socijalne usluga (ukupno), psihosocijalnu podršku, ranu intervenciju i boravak, odnosu na prijašnje godine prije toga. Ovaj zabrinjavajući rast broja osoba koje primaju socijalne usluge može se smatrati posljedicom potresa, pandemije, ekonomske krize i deprivacije stanovništva, te zahtjeva hitne mјere za rješavanje ovog problema.

PRAVO U SUSTAVU SOCIJALNE SKRBI	GODINA				
	2017.	2018.	2019.	2020.	2021.
1. Zajamčena minimalna naknada					
- Ukupan broj naknada	3 335	2860	2583	2122	2327
- Ukupno obuhvaćenih osoba	6622	5862	4871	4679	4183

⁷⁴ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, str. 31-32

2. Naknada za osobne potrebe korisnika smještaja	649	620	563	443	569
3. Jednokratna naknada	5460	5222	5097	3559	4232
4. Naknade vezane uz obrazovanje	16	20	22	15	13
5. Osobna invalidnina	1219	1333	1459	14418	1642
6. Doplatak za pomoć i njegu	3219	3195	3440	3314	4320
7. Status roditelja njegovatelja ili njegovatelj	206	226	252	243	265
8. Naknada do zaposlenja	177	145	126	99	88
9. Socijalne usluge (ukupno)	386	433	482	451	552
10. Psihosocijalna podrška	13	23	29	22	46
11. Rana intervencija	9	7	8	4	10
12. Pomoć pri uključenju u programe odgoja i obrazovanja	5	7	13	7	8
13. Boravak	21	-	50	18	51
14. Organizirano stanovanje	38	-	38	50	56
15. Naknada za troškove stanovanja	2002	1619	-	-	1099
16. Naknada za troškove ogrjeva	3441	2824	2556	2395	-

Tablica 12: Korištenje prava i usluga u sustavu socijalne skrbi za SMŽ (izvor: Godišnji izvještaj MROSP-a (2017. – 2021.))

4.5. Načelo 15: Dohodak u starosti i mirovine

Ovo načelo zasniva se na tome da umirovljeni radnici i samozaposleni imaju pravo na mirovinu koja odgovara njihovim doprinosima i čini primjeren dohodak. Žene i muškarci imaju jednake mogućnosti za ostvarivanje prava na mirovinu, te sve starije osobe imaju pravo na resurse koji im omogućuju dostojan život.

Hrvatski mirovinski sustav temelji se na različitim stupnjevima. To uključuje obvezni prvi stup (temeljni mirovinski sustav) i drugi stup (individualna kapitalizirana štednja), dok je treći stup (dobrovoljni mirovinski) opcionalan.⁷⁵ Sisačko-moslavačka županija spada među županije koje imaju niži prosječni dohodak i mirovine stanovništva što rezultira povećanim rizikom od siromaštva u starosti. Prema podacima iz 2019. godine broj blokiranih potrošača iznosio je 6,37% čime se SMŽ našla na prvom mjestu u RH prema broju blokiranih. Najviše njih bilo je u Hrvatskoj Kostajnici, Sisku i Sunji. Ako uzmemo u obzir prosječne iznose mirovina 2019. godine, vidljivo je da je prag rizika od siromaštva bio izrazito velik. Godine 2022. prag rizika od siromaštva iznosio je 3 300 kuna mjesečno, dok je prosječna mirovina onih koji su je ostvarili prema zakonu o mirovinskom osiguranju u SMŽ iznosila 2 567 kuna, čime se problem rizika od siromaštva umirovljenika nije riješio.

⁷⁵ Hrvatsko mirovinsko osiguravajuće društvo, „Hrvatski mirovinski sustav“

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Jedinica lokalne samouprave (JLS)	Broj blokiranih potrošača ¹ (udio u broju stanovnika) ²	Invalidske mirovine ³	Prosječna invalidska mirovina	Poljoprivredne mirovine ⁴	Prosječna poljoprivredna mirovina	Obiteljska mirovina (dominantno žene u samačkim kućanstvima) ⁵	Prosječna obiteljska mirovina
SUNJA	417 (7,25 %)	99	2076,58	205	1531,83	298	1843,45
HRVATSKA DUBICA	89 (4,26 %)	22	2185,45	26	1877,11	118	1671,90
HRVATSKA KOSTAJNICA	226 (8,2 %)	51	1922,66	36	1617,98	150	1893,30
DONJI KUKURUZARI	102 (6,24 %)	16	1819,89	39	1148,64	75	1438,45
PETRINJA	1.665 (6,75 %)	497	2088,35	370	1667,57	1073	2036,39
MAJUR	38 (3,21 %)	17	2305,87	36	1425,51	69	1886,46
GVOZD	153 (5,15 %)	47	1426,08	122	1362,68	252	1639,83
DVOR	167 (3 %)	108	1760,61	147	1288,23	425	1614,17
TOPUSKO	120 (4,02 %)	48	1709,71	115	1590,69	185	1851,56
GLINA	620 (6,68 %)	166	2229,73	533	1746,35	458	1803,99
SISAK	3494 (7,31 %)	1291	2265,98	417	1582,98	2784	2416,36
LEKENIK	360 (5,97 %)	169	2281,77	137	1536,72	268	1938,42
JASENOVAC	122 (6,11 %)	51	2500,81	50	1794,09	143	2021,86
MARTINSKA VES	168 (4,82 %)	46	2287,67	220	1356,91	107	1572,43
KUTINA	1397 (6,14 %)	453	2300,66	133	1507,24	1171	2355,14
NOVSKA	843 (6,24 %)	296	2143,54	138	1582,45	658	2054,01
POPOVAČA	703 (5,91 %)	288	2277,43	105	1477,80	514	2203,04
VELIKA LUDINA	147 (5,6 %)	71	2182,01	39	1405,07	139	2057,23
LIPOVLJANI	146 (4,23 %)	100	2453,22	51	1409,86	199	2159,34
UKUPNO	10 977 (6,37 %)	3836		2919		9086	

Tablica 13: Broj blokiranih potrošača i primatelja mirovina ispod linije siromaštva u SMŽ (*Prag rizika od siromaštva u 2019. godini za jednočlano kućanstvo iznosio je 32.520,00 kuna godišnje, tj. 2.710,00 kuna mjesечно)

U prosincu 2022. godine prosječan iznos mirovine za korisnike starosnih, invalidskih i obiteljskih mirovina u Hrvatskoj iznosio je 424 eura. Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika bio je 1:1,31. U HZMO Područnoj službi Sisak u prosincu 2022. godine registrirana su 42 924 korisnika mirovina i 42 277 osiguranika. Njihov odnos bio je 1:0,98 što znači da je broj umirovljenika blago veći od broja zaposlenih koji uplaćuju doprinose za mirovinsko osiguranje. Prosječna mirovina u SMŽ iznosila je 392,02 eura.⁷⁶ Starosna struktura stanovništva

⁷⁶ Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (broj 12/2022)

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

u SMŽ sugerira da će se broj umirovljenika u budućnosti povećavati, dok će se broj radno aktivnih osoba smanjivati čime se postavlja pitanje održivosti mirovinskog sustava. S obzirom na niže prihode umirovljenika i veći rizik od siromaštva, potrebno je povećati socijalne programe i podršku za starije osobe u SMŽ kako bi se osigurala njihova adekvatna kvaliteta života.⁷⁷

4.6. Načelo 16: Zdravstvena skrb

Prema ovom načelu svi imaju pravo pravovremenog pristupa pristupačnoj i kvalitetnoj preventivnoj i kurativnoj zdravstvenoj skrbi.

Organizacija zdravstvenog sustava i zdravstvene zaštite u županiji sastoji se od Opće bolnice „dr. Ivo Pedišić“ u Sisku, Neuropsihijatrijske bolnice „dr. Ivan Barbot“ u Popovači, Lječilišta Topusko, domova zdravlja, Zavoda za javno zdravstvo i za hitnu medicinu, te Gradske ljekarne Sisak. U županiji postoji i mreža usluga patronažne skrbi i zdravstvene njege u kući, pružajući podršku starijim i nemoćnim osobama. Centar za rehabilitaciju Komarevo nudi usluge poludnevnih, povremenog boravka, te stalnog, tjednog i povremenog smještaja, njege i brige o zdravlju te psihosocijalne rehabilitacije. Dom za psihički bolesne odrasle osobe Petrinja pruža usluge stanovanja, prehrane, njege, radne aktivnosti, i drugo.

Unatoč prisutnosti ovih ustanova i usluga, zbog slabe prometne povezanosti, slabog imovinskog stanja, nedostatka djelatnika i objektnim oštećenjima u potresu otežan je pristup zdravstvenim ustanovama. Djelatnici patronažne zdravstvene zaštite često zbog povećanog broja pacijenata na teritorijalno rasprostranjenom području nisu u mogućnosti istu pružiti svima. Prema tome, zdravstvene usluge nisu jednako dostupne svom stanovništvu niti cijelovito prilagođene za pristup, kao npr. osobama s invaliditetom. Posebno je izražen nedostatak dijagnostike i terapije (psihičkih i fizičkih teškoća) kod djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, te nedostatak edukacijskih rehabilitatora i dječjih psihologa za rad s njima. Loše psihološko stanje stanovništva izazvano PTSP-om i materijalnom deprivacijom vrlo je zastupljeno u županiji, a očekuje se još veći porast mentalnih problema povezanih sa stresom, nedostatkom egzistencijalne i materijalne sigurnosti, pogotovo nakon potresa i pandemije. Kako bi se

⁷⁷ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, str. 38

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

odgovorilo na potrebe stanovništva s rizicima u području mentalnog zdravlja potrebno je osigurati adekvatan broj savjetovališta.⁷⁸

Potres i obnova županije pružili su priliku za rekonstrukciju zdravstvenog sustava. Od 2023. godine kreću dosad najveća ulaganja u zdravstvo u povijesti županije. Koliko je zdravstvo bilo zanemareno govori činjenica da se više od 50 godina nije ništa obnavljalo. Sisačko-moslavačka županija, u suradnji s Ministarstvom zdravstva, nakon potresa uložila je u županijski zdravstveni sustav više od 60 milijuna eura, uglavnom financiran iz Fonda solidarnosti. Obnovljeni ili izgrađeni su Zavod za javno zdravstvo SMŽ, Jodno lječilište, zgrade Nove i Stare bolnice u Petrinji, odjeli Opće bolnice „dr. Ivo Pedišić“ u Sisku, nova bolnička kuhinja, velik broj zgrada Doma zdravlja i ambulanta u raznim dijelovima SMŽ, Zavod za hitnu medicinu u Glini, Lječilište Topusko, 6 objekata Neuropsihijatrijske bolnice „dr. Ivan Barbot“ u Popovači, itd. Također je nabavljena suvremena informacička i medicinska opreme u iznosu većem od 7 milijuna eura.⁷⁹ Ova ulaganja u zdravstvo trebala bi imati pozitivne učinke na županijski zdravstveni sustav i ukupnu dobrobit njezinih stanovnika. Njima će se stanovnicima omogućiti bolji pristup zdravstvenim uslugama i mogućnostima liječenja, kao i smanjiti preopterećenost medicinskog osoblja i otvaranje novih radnih mesta.

4.7. Načelo 17: Uključenost osoba s invaliditetom

Prema ovom načelu osobe s invaliditetom imaju pravo na potporu dohotku koja im omogućuje dostojan život, usluge koje im omogućuju sudjelovanje na tržištu rada i u društvu te radno okruženje prilagođeno njihovim potrebama.

Prema podacima iz 2021. godine postotak osoba s invaliditetom (OSI) u SMŽ veći je od prosjeka RH. Najveći broj osoba s invaliditetom zabilježen je u općinama Majur, Donji Kukuruzari i gradu Hrvatska Kostajnica, a najmanji u općinama Topusko i Martinska Ves. Također, općine Donji Kukuruzari i Gvozd imaju visok postotak stanovništva koje prima socijalnu pomoć (više od 7% populacije), a općina Sunja posebno ima izražen udio osoba ovisnih o tuđoj pomoći i njezi (viši od 6% populacije) što naglašava potrebu za

⁷⁸ Public Health Hub, „Rezultati mapiranja potreba za investicijama u zdravstvu“, str. 102-114

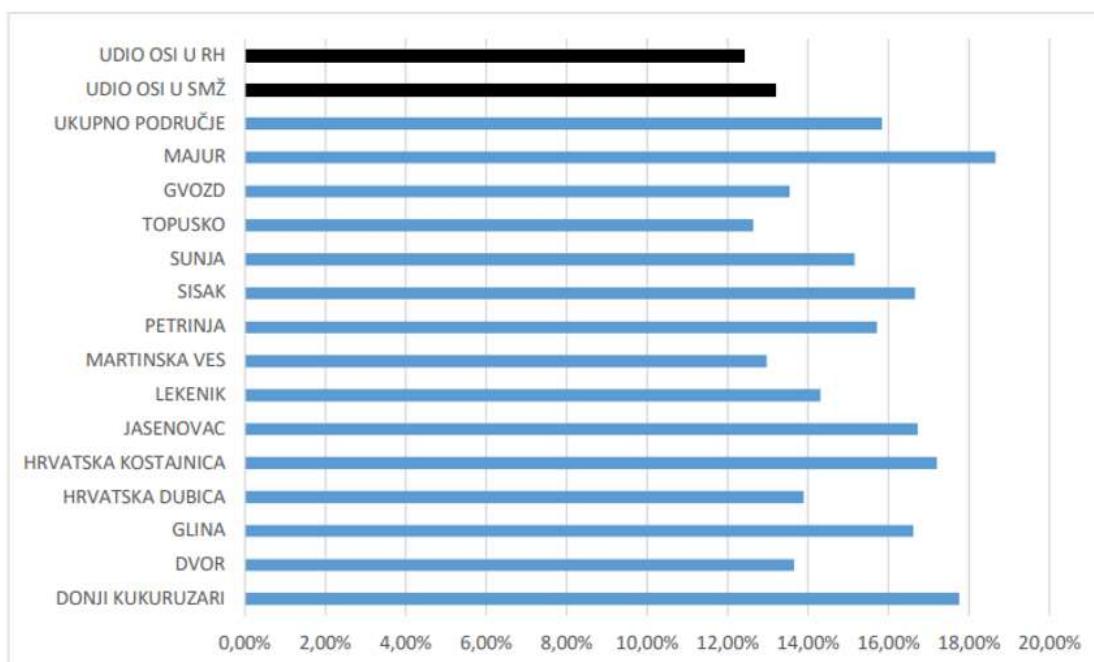
⁷⁹ „Sisačko-moslavačka županija – pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Banovina i Pounje, te općine Martinska Ves, Lekenik i Sunja“, str. 36-40

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

socioekonomskim programima usmjerenim na podršku ranjivim skupinama stanovništva.⁸⁰ Radi navedenog, Centar za rehabilitaciju Komarevo provodi projekt jačanja i pružanja socijalnih usluga u ruralnim područjima SMŽ što obuhvaća organizirano stanovanje u selu Graboštani, poludnevni boravak na izdvojenoj lokaciji za korisnike s područja Hrvatske Kostajnice i okolnih sela, kao i pružanje psihosocijalne podrške mobilnim timom na navedenom području. Posebno je naglašen problem smještaja za osobe s invaliditetom, intelektualnim i mentalnim teškoćama. Velike su smještajne potrebe osoba s intelektualnim teškoćama te psihičkim smetnjama, a smještajni kapaciteti su nedovoljni. Stoga bi županija trebala uzeti u obzir i proširenje kapaciteta navedene korisničke skupine.

Grafikon 4: Udio osoba s invaliditetom po JLS u SMŽ (izvor: HZJZ – Osobe s invaliditetom po spolu, dobnim skupinama, vrstama oštećenja i gradovima/općinama prebivališta, 2021.)

Krajem 2021. godine u SMŽ evidentirana je 221 nezaposlena osoba s invaliditetom. Ovaj broj činio je 4,9% ukupnog broja nezaposlenih osoba u evidenciji HZZ-a. Većina nezaposlenih

⁸⁰ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, str. 40

imalo je završenu srednju školu te ih je najviše evidentirano na području Siska i Petrinje. Što se tiče sektora zapošljavanja, najviše osoba s invaliditetom zaposleno je u javnoj upravi i obrani, prerađivačkoj industriji, građevinarstvu, administrativnim i pomoćnim uslužnim djelatnostima, djelatnosti pružanja smještaja, te zdravstvene zaštite i socijalne skrbi.⁸¹ Invalidska mirovina 2022. godine u SMŽ iznosila je 308,95 eura što je ispod linije siromaštva.⁸²

U županiji je vidljiva potreba za izdvajanjem sredstava prema podršci i obuci osoba s invaliditetom kako bi se poboljšala njihova zapošljivost te stvorile ravnopravne prilike. To uključuje prilagođene programe oposobljavanja, profesionalnu rehabilitaciju i inicijative usmjerene na stvaranje jednakih. Rješavanje problema razlika u mirovinama također je ključno za poboljšanje opće dobrobiti i kvalitete života osoba s invaliditetom i ono zahtjeva hitne promjene.

4.8. Načelo 18: Dugotrajna skrb

Ovo načelo zalaže se za to da svi imaju pravo na pristupačne i kvalitetne usluge dugotrajne skrbi, osobito na usluge skrbi u vlastitom domu i u zajednici.

Obiteljski domovi pružaju neophodnu uslugu smještaja i brige za starije i nemoćne osobe u vidu stalnog ili privremenog smještaja. Oni obuhvaćaju 24-satnu skrb za korisnike, što uključuje osiguranje odgovarajućeg smještaja, prehrane, osobne higijene, čistoće prostora, zdravstvene zaštite te rekreacijskih i rehabilitacijskih aktivnosti. Psihosocijalna podrška također je ključna komponenta ove usluge. SMŽ osnivač je domova za starije i nemoćne osobe u Sisku, Petrinji i Glini. Trenutni kapaciteti domova u županiji ne zadovoljavaju potrebe starijih i nemoćnih osoba. Prema podacima iz 2020. županijski domovi imali su 426 korisnika, a samo na listi čekanja Doma za starije u Sisku bilo je 2620 osoba. Osim županijskih domova, skrb za starije i nemoćne osobe također se pruža putem obiteljskih domova kojih je na području županije preko 25.⁸³

⁸¹ Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“

⁸² Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje (broj 12/2022)

⁸³ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, str. 43-52; 74-75

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Nakon potresa izvršena je obnova i proširenje kapaciteta domova za starije osobe u raznim gradovima i općinama u županiji. Pokrenut je projekt izgradnje županijskih naselja na području Petrinje, Siska i Gline u kojima će biti smještene obitelji koje se od potresa nalaze u mobilnim stambenim jedinicama. Nakon obnove kuća i vraćanja ovih obitelji u njihove domove, županijska naselja bit će dana na korištenje domovima za starije osobe za smještaj korisnika. Osim toga, SMŽ inicirala je projekt „Korak prema zdravlju“ kojim je stanovnicima starije životne dobi i osobama s invaliditetom iz općina Majur, Donji Kukuzari, Sunja, Hrvatska Dubica, Dvor i grada Hrvatske Kostajnice osigurana fizička terapija i besplatan prijevoz.⁸⁴ Ovi projekti znatno će zadovoljiti potrebe starijih osoba u županiji.

4.9. Načelo 19: Stanovanje i pomoć beskućnicima

Prema ovom načelu onima kojima je to potrebno omogućuje se pristup socijalnim stanovima ili kvalitetnoj pomoći za stanovanje. Ranjive osobe imaju pravo na primjerenu pomoć i zaštitu od prisilnih deložacija. Osiguravaju se primjerena skloništa i usluge za beskućnike radi promicanja njihove socijalne uključenosti.

Podaci o tome koliko beskućnika živi na području SMŽ ne postoje. Ipak, zbog visoke nezaposlenosti, starije dobne strukture stanovništva, niskih primanja i mirovina, zbog čega mnogi nisu u mogućnosti namiriti potrebu stanovanja te nemaju obitelji ili prijatelja, vjerojatnost da beskućnika u županiji ima nije mala. Do sada su se slični poznati slučajevi rješavali putem smještaja u udomečajskim obiteljima. Sustavno bavljenje problemom beskućništva u županiji nikada nije ozbiljnije provedeno pa ne postoje niti prihvatališta za beskućnike kao ni dostupnost drugih usluga socijalne skrbi za ovu kategoriju.⁸⁵ Ipak, ponavljajući trend ukazuje na to da su beskućnici koji žive u regijama u kojima nedostaju usluge podrške skloni migrirati u veće gradove. Stoga mišljenje da u nekim područjima nema beskućnika možda nije sasvim neutemeljeno. Ipak, ključno je pratiti sudbinu onih koji su napustili županiju bez izvora prihoda i sredstava za život. Prijavljeno prebivalište u SMŽ može

⁸⁴ „Sisačko-moslavačka županija – pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Banovina i Pounje, te općine Martinska Ves, Lekenik i Sunja“, str. 12-39

⁸⁵ Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, str. 78

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

im ograničiti mogućnost ostvarivanja određenih prava u gradovima u koje su migrirali jer su određene usluge dostupne isključivo stanovnicima grada u kojem se te usluge pružaju.

4.10. Načelo 20: Dostupnost osnovnih usluga

Prema ovom načelu svi imaju pravo pristupa kvalitetnim osnovnim uslugama, uključujući vodu, kanalizaciju, energiju, prijevoz, finansijske usluge i digitalnu komunikaciju. Potpora pristupu takvим uslugama dostupna je onima kojima je potrebna.

U Sisačko-moslavačkoj županiji javna vodoopskrba pokriva 75% stanovništva, a na sustav javne odvodnje priključeno je 42% stanovništva. U ruralnim dijelovima županije, ali i prigradskim naseljima, velik broj stanovništva oslanja se na vlastite bunare i pojedinačne sustave odvodnje, kao što su sabirne i septičke jame. U potresu su najviše pogodene osobe koje nisu bile priključene na javnu infrastrukturu i koristile su vlastite bunare. Voda u bunarima u brojnim kućanstvima bila je zagađena što je dovelo do problema s pristupom pitkoj vodi. Oštećenje stambenih objekata dodatno je otežalo situaciju za mnoge stanovnike jer nisu mogli koristiti pitku vodu ili kanalizacijski sustav na koji su bili priključeni. Vodoopskrba i sustav odvodnje ima ispodprosječne kapacitete, a potres je prouzročio dodatne štete na njima kao i na upravnim zgradama. Također su zabilježene brojne štete na sustavima obrane od poplava što je povećalo rizik od poplava.⁸⁶

Osim navedenog, čest problem je i opskrba električnom energijom, ne samo u domaćinstvima nego i u raznim institucijama koje pružaju socijalne usluge na području SMŽ. To često dovodi do otežanog svakodnevnog rada, njege i skrbi o korisnicima koji pripadaju ranjivoj skupini. Osim problema u radu uprave, navedeno otežava pripremu obroka za korisnike, obavljanje osnovne higijene i slično, što je izrazit problem budući se radi o osobama koje zahtijevaju brigu i skrb.

Unatoč postojećim izazovima, u županiji se prepoznaje potreba za poboljšanjem pristupa kvalitetnim osnovnim uslugama. Vidljivi su naporci usmjereni prema obnovi i jačanju infrastrukture vodoopskrbe, odvodnje, infrastrukture i energije kako bi se osigurao bolji pristup tim uslugama.

⁸⁶ Koordinacija humanitaraca SMŽ, „Procjena humanitarnih potreba SMŽ”, str. 29-31

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 finansijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Zaključak

Strateška integracija Europskih načela socijalnih usluga u razvojne planove Sisačko-moslavačke županije predstavlja obećavajući okvir za rješavanje višestranih izazova s kojima se županija suočava. Značaj ove integracije posebno je vidljiv u *Planu razvoja SMŽ za razdoblje do 2027. godine* i *Planu razvoja socijalnih usluga u SMŽ za razdoblje 2015. – 2020. godine*. Ovi dokumenti naglašavaju ključne strateške ciljeve usredotočene na revitalizaciju županije, s naglaskom na demografiju i gospodarstvo, kao i povećanje dostupnosti osnovnih usluga u obrazovanju, socijalnoj potpori i zdravstvenoj skrbi. U SMŽ postoji potreba za temeljitim unapređenjem i jačanjem provedbe Europskog stupa socijalnih prava. Ključni koraci koji se moraju poduzeti u ovom procesu uključuju:

- a) potrebno je poboljšati statističko praćenje socijalnih pokazatelja i njihovu povezanost s ESSP-om kako bi se stekao jasniji uvid u njihovu provedbu i učinkovitost;
- b) potrebno je dublje istražiti potrebe građana u različitim područjima ESSP-a, uključujući i geografski specifične potrebe na razini jedinica lokalne samouprave;
- c) povećati efikasnost korištenja EU sredstava, kao što su Europski socijalni fond;
- d) uključiti građane u razvoj socijalnih politika, educirati ih o ESSP-u i osigurati njihovo aktivno sudjelovanje u oblikovanju politika;
- e) kontinuirano pratiti nove socijalne rizike, kao što su rast cijena nekretnina, dječje siromaštvo, NEET populacije i ispadanje iz obrazovanja, kako bi se preventivno djelovalo;
- f) treba se usmjeriti na ulaganje u mlade i poticanje socijalnog poduzetništva kao načina za stvaranje održivih socijalnih promjena;
- g) bitno je uskladiti napore svih relevantnih aktera kako bi se osigurala koordinirana i učinkovita provedba Europskog stupa socijalnih prava, te postizanje ciljeva i rezultata.

Status SMŽ kao jedne od najsuviše socijalnih županija u Hrvatskoj, koju karakteriziraju značajne unutar-županijske razlike između „bogatijeg“ sjevera i „suviše socijalnijeg“ juga, zahtijeva višestrane pristupe u borbi protiv višestruke deprivacije. Simbolično povećanje socijalnih naknada, posebice jednokratnih pomoći, nije dovoljno. Umjesto toga, učinkovitija strategija uključuje povećanje razine dohotka kroz inovativne porezne politike i snažne mjere

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

zapošljavanja. Također bi trebalo izbjegavati institucionalizaciju i centralizaciju usluga kao i pretjerano oslanjanje na europske fondove s obzirom na to da takav pristup onemogućuje ili otežava pojavu novih pružatelja. Kada se natječaji iz fondova EU raspisuju za razvoj lokalnih usluga, važno je da omoguće inovativan pristup u skladu s lokalnim specifičnostima.

Ova analiza identificirala je niz gorućih problema u županiji, uključujući izazove vezane uz: dostupnost obrazovanja, nedostatak odgovarajućih obrazovnih programa, visoka stopa nezaposlenih, niska stopa visoko obrazovanih, veliki nedostatak perspektive mladih, nepovoljna demografska slika, materijalna deprivacija stanovništva, niske plaće i mirovine, nestabilno zapošljavanje, slaba gospodarska aktivnost županije, nedostupnost zdravstvene skrbi i socijalnih usluga, manjak smještajnih kapaciteta za dugotrajnu skrb, manjak udomiteljskih obitelji, brojna oštećenja zgrada i manjak prostora za zbrinjavanje različitih skupina ljudi, problem prometne povezanosti, manjak usluga u ruralnim krajevima županije u kojem je siromašnije stanovništvo s većim potrebama, manjak vremena za usmjerjenje na prevenciju zbog velikog broja građana s već razvijenim socijalnim potrebama i problemima, manjak usmjerena na kontinuirane potrebe korisnika, itd.

Županija se trenutno nalazi na ključnom raskrižju svoje razvojne putanje. Iako postoje značajne prepreke koje treba prevladati, postoji nekoliko obećavajućih inicijativa i prilika za rješavanje navedenih problema kao što je: učinkovito korištenje sredstava namijenjenih za obnovu nakon potresa, uvođenje mobilne zdravstvene stanice koja omogućuje pristup zdravstvenim uslugama osobama u ruralnim krajevima, moderniziranje obrazovnog sustava i napor da bude dostupno svima, uvođenje mjere aktivne politike zapošljavanja isključivo za SMŽ, pružanje potpora poslodavcima s ciljem povećanja poduzetničke aktivnosti, revitalizacija i modernizacija poljoprivrede, proširenje kapaciteta domova za starije osobe, digitalizacija sustava socijalne skrbi, izgradnja stambenog naselja koje će zbrinjavati osobe kojima su kuće stradale u potresu pa starije osobe, sufinanciranje troškova javnog prijevoza, pokretanje projekta pružanja usluga organiziranog stanovanja OSI, itd.

Optimističnije gledano, potres koji je pogodio županiju pokrenuo je raspravu i dijalog o dugogodišnjim problemima županije koji su godinama bila zanemareni. Povećana svijest javnosti o ovim pitanjima, kao i veća raspodjela resursa od strane vlade i EU, potaknuli su nadu u svjetliju budućnost među stanovnicima. Davanjem prioriteta temeljnim potrebama svojih građana, primjenom inovativnih rješenja, poticanjem gospodarstva i boljom implementacijom ESSP-a, Sisačko-moslavačka županija može krenuti na put prema smislenoj revitalizaciji.

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Literatura

- 1) Agencija lokalne demokracije Sisak, „O nama“, <https://lda-sisak.hr/o-nama-agencija-lokalne-demokracije-sisak/>
- 2) Centar za razvoj mladih, „Perspektiva mladih osoba u Hrvatskoj u riziku od siromaštva i socijalne isključenosti“, https://issuu.com/udrugacerm/docs/e-bro_ura_mzm
- 3) CERANEO – Centar za razvoj neprofitnih organizacija, „Profil hrvatske socijalne države“, <https://ceraneo.hr/wp-content/uploads/2023/05/CERANO-Profil-socijalne-drzave.pdf>
- 4) Dječji dom Vrbina Sisak, „Djelatnost doma i vrste socijalnih usluga“, <https://domzadjecuvrbina.hr/djelatnosti-i-usluge/>
- 5) Dobrotić, Ivana, Teo Matković i Valentina Menger, „Analiza pristupačnosti, kvalitete, kapaciteta i financiranja sustava ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja u Republici Hrvatskoj“, Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Zagreb, 2018.
- 6) Državni zavod za statistiku, „Objavljeni konačni rezultati Popisa 2021.“, <https://dzs.gov.hr/vijesti/objavljeni-konacni-rezultati-popisa-2021/1270>
- 7) Državni zavod za statistiku, „Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.: Stanovništvo po gradovima/općinama“, <https://dzs.gov.hr/u-fokusu/popis-2021/88>
- 8) Državni zavod za statistiku, „Osnovne škole, kraj šk. g. 2021./2022. i početak šk. g. 2022./2023.“, <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58233>
- 9) Državni zavod za statistiku, „Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, 2022./2023.“, <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58231>
- 10) Državni zavod za statistiku, „Pokazatelji siromaštva i socijalne isključenosti u 2022.“, <https://podaci.dzs.hr/2023/hr/58287>
- 11) Državni zavod za statistiku „Podaci: Tržiste rada 2022.“, <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/trziste-rada/>
- 12) Državni zavod za statistiku, „Prosječne mjesечne neto i bruto plaće zaposlenih po županijama u četvrtom tromjesečju 2022.“, <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/31509>
- 13) Dumbović, Nikola, „Analiza cestovne mreže Sisačko-moslavačke županije s prijedlozima poboljšanja“, Završni rad, Sveučilište u Zagrebu, Fakultet prometnih znanosti, 2019.
- 14) Euractiv, „Hrvatska među članicama EU s jakim rastom standarda: Hrvati po kupovnoj moći sve bliže Grcima, a ispred Slovaka i Mađara“,

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

<https://euractiv.hr/gospodarstvo/a2637/Prosjecna-kupovna-moc-u-Hrvatskoj-lani-jedosegla-75-posto-kupovne-moci-prosjecnog-stanovnika-EU.html>

- 15) Europska komisija, „Employment, Social Affairs & Inclusion: The European Pillar of Social Rights Action Plan”, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1607&langId=en>
- 16) Europska komisija, „European Pillar of Social Rights“, <https://op.europa.eu/webpub/empl/european-pillar-of-social-rights/en/>
- 17) Europska komisija, „Zapošljavanje, socijalna pitanja i uključenost: Europska strategija zapošljavanja: Prava na radu“, <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=hr&catId=82>
- 18) Europski parlament, „Ekonomija: Socijalna politika i politika zapošljavanja: Politika zapošljavanja“, <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/54/politika-zaposljavanja>
- 19) Europska unija, „Eurobarometar: Social issues (March 2021)“, <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2266>
- 20) Garancija za mlade, <https://gzm.hr/>
- 21) Grad Novska, „Kampus gaming industrije uvršten u projekte koji revitaliziraju Sisačko-moslavačke županije“, 7. siječnja 2023., <https://novska.hr/hr/on-line-vijesti/kampus-gaming-industrije-uvrsten-u-projekte-koji-revitaliziraju-sisacko-moslavacke,7031.html>
- 22) Grad Sisak, „Akcijski plan Grada Siska za provedbu Nacionalne strategije za uključivanje Roma za razdoblje od 2018. do 2020. godine“, <https://sisak.hr/akcijski-plan-grada-siska-za-provedbu-nacionalne-strategije-za-uključivanje-roma-za-razdoblje-od-2018-do-20120-godine/>
- 23) Hrvatska gospodarska komora, „Plaće po županijama“, <https://www.hgk.hr/documents/place-po-zupanijama-20195dd2a4ac350e2.pdf>
- 24) Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Godišnjak 2022.“, <https://www.hzz.hr/usluge/publikacije-hzz-a/statisticke-publikacije/>
- 25) Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Usluge: Obrazovanje nezaposlenih i ostalih tražitelja zaposlenja“, <https://www.hzz.hr/usluge/obrazovanje-nezaposlenih-i-ostalih-trazitelja-zaposlenja/>
- 26) Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Mjere aktivnog zapošljavanja“, <https://mjere.hr/katalog-mjera/mjere-aktivnog-zaposljavanja/>
- 27) Hrvatski zavod za zapošljavanje „Godišnjak 2012. – 2021.“, <https://publikacije.hzz.hr/statisticke-publikacije/>
- 28) Hrvatski zavod za zapošljavanje „Godišnjak 2017. – 2022.“, <https://www.hzz.hr/usluge/publikacije-hzz-a/statisticke-publikacije/#analiticki-bilten>

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

- 29) Hrvatski zavod za zapošljavanje – Područni ured Sisak, „Godišnjak 2021.“, https://www.hzz.hr/app/uploads/2022/09/SK_Godisnjak_2021.pdf
- 30) Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Mjere aktivnog zapošljavanja: Sisačko-moslavačka županija“ <https://mjere.hr/mjere-aktivnog-zaposljavanja/zupanije/sisacko-moslavacka/>
- 31) Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Potpore za zapošljavanje u Sisačko-moslavačkoj županiji“, <https://mjere.hr/mjere/potpore-za-zaposljavanje-u-sisacko-moslavackoj-zupaniji/>
- 32) Hrvatski zavod za zapošljavanje, „Novčana naknada za nezaposlene“, <https://www.hzz.hr/korisnicki-centar/novcana-naknada-za-nezaposlene/>
- 33) Hrvatsko mirovinsko osiguravajuće društvo, „Hrvatski mirovinski sustav“, <https://hrmod.hr/hrvatski-mirovinski-sustav/>
- 34) Koordinacija humanitaraca SMŽ, „Procjena humanitarnih potreba SMŽ“, <https://www.ombudsman.hr/wp-content/uploads/2021/12/Koordinacija-humanitaraca-Sisacko-moslavacke-zupanije-Procjena-humanitarnih-potreba.pdf>
- 35) Minimax, „Ravnoteža između poslovnog i privatnog života sukladno novom Zakonu o radu“, 16. svibnja 2023., <https://www.minimax.hr/blog-ravnoteza-izmedu-poslovnog-i-privatnog-zivota-sukladno-novom-zakonu-o-radu/>
- 36) Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, „Garancija za mlade“, <https://mrosp.gov.hr/pristup-informacijama-16/najcesca-pitanja-i-odgovori/najcesca-pitanja-i-odgovori-12153/rad-i-zaposljavanje/garancija-za-mlade/5689>
- 37) Ombudsman, “Izvješće pućke pravobraniteljice za 2022.”, <https://www.ombudsman.hr/hr/download/izvjesce-pucke-pravobraniteljice-za-2022-godinu/?wpdmdl=15489&refresh=6437aca8c30601681370280>
- 38) Prerad, Danijel, „Tehnička škola Sisak prva u Hrvatskoj upisuje tehičare za robotiku“, Lokalni.hr, 6. srpnja 2023., <https://lokalni.vecernji.hr/zupanije/tehnicka-skola-sisak-prva-u-hrvatskoj-upisuje-tehicare-za-robotiku-27825>
- 39) Public Health Hub, „Rezultati mapiranja potreba za investicijama u zdravstvu“ <https://zdravlje.gov.hr/UserDocsImages/2022%20Objave/Prilog%201.%20Rezultati%20mapiranja%20potreba.pdf>
- 40) Razvojna agencije Sisačko-moslavačke županije, „Strategija razvoja ljudskih potencijala Sisačko-moslavačke županije za razdoblje 2014. – 2020. godine“, 2014.
- 41) Sisačko-moslavačka županija, „Županija: Opći podaci“, <https://www.smz.hr/zupanija/opci-podaci>

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnog prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.
Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

- 42) Sisačko-moslavačka županija, „Projektom „Županijski prijevoz za sve“ osiguran autobusni prijevoz za 2 eura mjesечно za stanovnike Sisačko-moslavačke županije“, 3. travnja 2023., <https://www.smz.hr/aktualno/9955-projektom-zupanijski-prijevoz-za-sve-osiguran-autobusni-prijevoz-za-2-eura-mjesecno-za-stanovnike-sisacko-moslavacke-zupanije>
- 43) Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja Sisačko-moslavačke županije za razdoblje do 2027. godine“, <https://www.smz.hr/images/stories/sluzba/2023/Plan Razvoja smz 2027.pdf>
- 44) Sisačko-moslavačka županija, „Plan razvoja socijalnih usluga u Sisačko-moslavačkoj županiji za razdoblje 2015. – 2020.“, <https://www.smz.hr/images/stories/zdravstvo/novi2020/15. Plan razvoja socijalnih usluga 15-20.pdf>
- 45) Sisačko-moslavačka županija, „Sisačko-moslavačka županija pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Banovina i Pounje, te općine Martinska Ves, Lekenik i Sunja“, <https://www.smz.hr/dokumenti/brosure-i-publikacije>
- 46) Sisačko-moslavačka županija, „Sisačko-moslavačka županija pokretač brojnih projekata u gradovima i općinama – Moslavina i zapadna Slavonija“, <https://www.smz.hr/dokumenti/brosure-i-publikacije>
- 47) Sisačko-moslavačka županija, „Sisačko-moslavačka županija pokretač razvoja grada Siska“, <https://www.smz.hr/dokumenti/brosure-i-publikacije>
- 48) SOS Djeće selo Hrvatska, „SOS Djeće selo Lekenik“ <https://sos-dsh.hr/lekenik/>
- 49) SOS Djeće selo Hrvatska, „Analiza prava i skrbi za djecu bez roditeljske skrbi i pod rizikom gubitka roditeljske skrbi za razdoblje 2011. – 2017.“, <https://sos-dsh.hr/wp-content/uploads/2020/09/Analiza-prava-i-skrbi-klju%C4%8Dni-nalazi-i-peporuke.pdf>
- 50) Statističke informacije Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, broj 12/2022., siječanj 2023, https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/listalice/mediji/2023/stat_sij_eur/index.html#1
- 51) Volonterski centar Sisak, „O nama“, <http://vcs.lda-sisak.hr/o-nama/>
- 52) Zakon, „Zakon o suzbijanju diskriminacije“, <https://www.zakon.hr/z/490/Zakon-o-suzbijanju-diskriminacije>
- 53) Zakon, “Zakon o radu”, <https://www.zakon.hr/z/307/Zakon-o-radu>

Prilozi

Slike

Slika 1: Sisačko-moslavačka županija

Slika 2: Tri poglavlja i dvadeset načela Europskog stupa socijalnih prava (izvor: Europska komisija, „European Pillar of Social Rights“)

Grafikoni

Grafikon 1: Kretanje broja stanovnika SMŽ (izvor: Državni zavod za statistiku)

Grafikon 2: Korisnici potpora u SMŽ od 2016. do 2021. godine (izvor: HZZ – Mjere aktivnog zapošljavanja: Sisačko-moslavačka županija)

Grafikon 3: Rizik od siromaštva u ruralnim sredinama SMŽ

Grafikon 4: Udio osoba s invaliditetom po JLS u SMŽ (izvor: HZJZ – Osobe s invaliditetom po spolu, dobnim skupinama, vrstama oštećenja i gradovima/općinama prebivališta, 2021.)

Tablice

Tablica 1: Obrazovna struktura stanovništva SMŽ (izvor: DZS – Popis stanovništva 2021.)

Tablica 2: Dječji vrtići u SMŽ (izvor: DZS – Dječji vrtići i druge pravne osobe koje ostvaruju programe predškolskog odgoja, 2019. – 2022.)

Tablica 3: Osnovne škole u SMŽ po školskim godinama (izvor: DZS – Osnovne škole, 2019. – 2022.)

Tablica 4: Srednje škole u SMŽ po školskim godinama (izvor: DZS – Srednje škole, 2019./2020. – 2021./2022.)

Tablica 5: Stopa registrirane nezaposlenosti prema spolu u SMŽ (izvor: HZZ – Godišnjak 2019. – 2022.)

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.

Tablica 6: Broj aktivnog stanovništva (izvor: DZS, 2022.)

Tablica 7: Prosječna stopa nezaposlenosti (izvor: HZZ – Godišnjak 2012. – 2021.)

Tablica 8: Prosječna nezaposlenost prema visini obrazovanja u SMŽ (izvor: HZZ – PU Sisak – Godišnjak 2018.-2021.)

Tablica 9: Stopa dugotrajne nezaposlenosti u SMŽ (izvor: HZZ – PU Sisak – Godišnjak 2021.)

Tablica 10: Stopa nezaposlenosti mladih od 15 do 29 godina u SMŽ (izvor: HZZ – PU Sisak – Godišnjak 2018.-2021.)

Tablica 11: Obuhvaćenost stanovništva zajamčenom minimalnom naknadom u SMŽ (izvor: Godišnji izvještaj MROSP-a (2017. – 2021.)

Tablica 12: Korištenje prava i usluga u sustavu socijalne skrbi za SMŽ (izvor: Godišnji izvještaj MROSP-a (2017. – 2021.)

Tablica 13: Broj blokiranih potrošača i primatelja mirovina ispod linije siromaštva

Projekt „Jačanje kapaciteta organizacija civilnog društva u implementaciji Europskog stupa socijalnih prava u Hrvatskoj“ je podržan sa € 89 258, 86 financijske podrške Islanda, Lihtenštajna i Norveške u okviru EGP grantova.

Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Centra za razvoj neprofitnih organizacija i Agencije lokalne demokracije Sisak i ne odražava nužno stavove država donatorica i Upravitelja Fonda.